

NARODNI DNEVNIK

Izbaja vsak dan opoldne, izvzemši nedelje in praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti:
Din 26.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA STEV. 13.

TELEFON STEV. 552.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG STEV. 3.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisanim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Zahtevamo popolno borzo v Ljubljani

V novem načrtu o borzah se nahaja določba, da se smejo vršiti valutni posli samo na beograjski in zagrebski borzi. Dosedanji krivičen monopol Beograda in Zagreba na vse valutne posle naj s tem postane več in Slovenija naj še naprej bo oropana ene svojih temeljnih pravic. Naravno, da mora vsa Slovenija z vso odločnostjo odkloniti tako določbo, ker ne samo zagrebska in beograjska, temveč prav tako tudi ljubljanska borza ima vso pravico do valutne kupčije.

Pred vsem vsled tega, ker je ljubljanska borza edina slovenska borza. Vzeti njej pravico vršenja valutnih poslov, se pravi vzeti vsej Sloveniji to pravico. V nasprotju s slovensko vestjo pa bi bilo, če bi slovenski narod trpel tako krivico, ki bi bila dokaz, če pri njej ostane, da ni slovenski narod v svoji državi enakopraven, pa čeprav je to država Srbov, Hrvatov in Slovencev. Že iz tega vzroka mora Slovenija zahtevati, da ima ljubljanska borza prav tiste pravice, ko vse druge borze in da se tu ne dela prav nobena ponižujoča razlika.

Ampak zahtevati treba to tudi iz gospodarskih vzrokov. Slovenija leži na meji države in je v živahnih trgovskih stikih s tujino. Poleg tega je v Sloveniji velik dotok tujih plačilnih sredstev, zlasti iz Primorja in Amerike. Zato potrebujejo denarni zavodi v Sloveniji mnogo tuje valute in vrše mnogo deviznih poslov. Mesto pa, da bi te posle izvršili v Ljubljani, jih morajo vršiti v Zagrebu in v Beogradu, kar je zvezano z izgubo časa, obresti in nepotrebnimi stroški. Ovirati trgovino se zato pravi škoditi Sloveniji, da mora vse devizne posle vršiti le v Zagrebu in Beogradu. V današnji težki gospodarski krizi pa je treba storiti vse, da se trgovina čim bolj dvigne in da je čim manj ovirana. Že vsled tega prvotnega gospodarskega argumenta je treba tudi ljubljanski borzi podeliti pravico trgovanja z valutami in devizami. To je tako jasno, da je bil tozadevni dekret tudi že podpisan in samo naša žalostna specialiteta je, da je obležal neizvršen v miznici. Ampak tam ne sme ležati večno, temveč mora priti na dan in zato ne zahtevamo samo, da se uvedoma omenjena določba črta, temveč da se takoj izda ljubljanski borzi koncesija za valutno in devizno trgovino.

Je pa tudi to stvar pravičnosti in morale. Ni pokrajine v državi, ki bi tako redno in točno plačevala davke ko Slovenija. Kljub temu ne dobi iz proračuna skoraj nič. Za nobeno univerzo ne izda država tako malo, ko za ljubljansko, nikjer niso dijaške stipendije tako majhne ko v Sloveniji, nikjer ni gledališče tako nizko subvencionirano ko v Sloveniji in ravno tako je Slovenija zapostavljena glede kreditov in drugih državnih bonitet. In sedaj naj bi ji ne bilo dovoljeno niti to, da kupuje valute in devize brez tujega posredovanja! S kakšno pravico delajo zagrebski židje masne dobičke na račun slovenske trgovine? S kakšno pravico se te bolj favorizira, ko slovenske trgovce.

Ljubljana mora dobiti svojo popolno borzo, ker je drugače Slovenija brez nje. In ravno sedaj je dvakrat potrebno, da se da Sloveniji ta pravica in da se dokaže njena popolna enakopravnost. Najtežjim nasiljem so izpostavljeni Slovenci v Italiji, ker so zvesti jugoslovanskemu narodu. Prva državniška dolžnost je dokazati vsem tem preganjanim Slovincem, da je njih zvestoba pravilna, ker je Slovenija v vsakem oziru popolno narodno telo in v državi Srbov, Hrvatov in Slovencev ne

Divjanje fašistov traja dalje.

250 HIŠ RAZDEJANIH V MILLANU. — VEŠALA NA JAVNIH TRGIH.

Lugano 13. novembra. Fašistovski izgredi v celi Italiji ne popuščajo. Potrjujejo se vesti, da so fašisti zažgali dragoceno preko 100.000 zvezkov obsegajočo knjižnico književnika Crocea. Fašisti so dalje zažgali hišo Carafogliji, bivšemu lastniku »Matina«. V Genui je bil odpuščen iz službe policijski načelnik, ker je ukazal, da se zastražijo hiše ogroženih meščanov. V Milanu je dozdaj razdejanih 250 hiš. Ranjenih in pretepenih je bilo 850 oseb. Fašisti so na javnih prostorih postavili vešala, da oplaše prebivalce.

POSL. WILFAN IZPUŠČEN.

Trst, 13. novembra. Poslanec Wilfan je bil izpuščen in je na poti v Trst. Fašisti izjavljajo, da se je njegova aretacija izvršila pomotoma. To je seveda fašistovski larifari. Res pa je to, da je aretacija dr. Wilfana napravila ne samo v Jugoslaviji, temveč po vsem kulturnem svetu tako globok utis, da so se fašisti aretacije ustrašili in jo preklicali. Tudi fašistovska vsemogočnost ima svoje meje.

OBUP NAŠIH LJUDI.

Trst, 13. novembra. Ni mogoče popisati, kako silno so pobiti naši ljudje v Primorju. Vse živi pod grozo napoveda-

nih deportacij v Afriko in otoke Sredozemskega morja. Fašisti stalno groze z novim maščenjem in jasno ja, da bo do tega maščenja tudi prišlo. Naravnost grozotne razmere pa bi nastale, če bi neverjetno divjanje zapeljalo kakšnega fanatika do novega atentata. V tem slučaju bi tako zadivljali ljudje, da se nihče na te posledice ne upa niti misliti. Ljudje žive v popolni negotovosti, kaj jim prinese jutrajnji dan. In v tem svojem velikem trpljenju so popolnoma osamljeni. Edina lahka nada je preklic Wilfanove aretacije. Pa kdo ve, če se sme fašistom verjeti?

Nič boljše se ne godi Italijanom nefašistom. Ugleden tržaški liberalec, eden prvih irredentistov za časa Avstrije, mi je pravil, da nikdar ne ve, ko odide opoldne z doma, če se bo opoldne še vrnil domov, ali pa bo aretiran.

Kakšno je stanje v Trstu, kaže najlepše položaj tujih konzulov. Niti en konzul se ne čuti popolnoma vrnega in zato na nobenem konzulatu ne hranijo količjak važnih dokumentov. Vse se sproti s kurirjem odpošilja iz Italije.

Fašistovski boljševizem pritiska vse k tlom in navdaja vse z grozo. Kje je rešitev?

Šefi strank pridejo v vlado.

Beograd, 13. novembra. Včeraj je bilo politično življenje zelo živahno. Posebno pozornost je vzbudila avdiencia g. Štefana Radića pri kralju, ki je trajala skoro celo uro. Še pred Radićem pa je bil na dvoru ministrski predsednik Uzunović. Radić je o svoji avdienci izjavil novinarjem, da je na njej poročal kralju o Zenevi.

Štefan Radić je prišel v Hrvatski seljački klub. Ostal je le malo časa tam. To je vzbudilo pozornost. Začele so se takoj delati kombinacije o sestanku Štefana Radića in Uzunovića. Kombinacije so se izkazale res kot pravilne. Radić in Uzunović sta se sestala v Uzunovićeve stanovanju. Radić je prišel tja ob 4. popoldne in tam precej dolgo ostal. Na sestanku so se obravnavala aktualna vprašanja. — Radić je še sinoči odpotoval v Zagreb.

Kaker zdaj stvari stoje, izgleda, da se nobeden od merodajnih činiteljev ne protivi temu, da se Pašić povrne v politično življenje in v vlado. V vsakem slu-

čaju pa je izključena možnost, da bi se s Pašićevim povratkom k oblasti rehabilitirala tudi njegova okolica, ki si še vedno prizadeva, povzročiti čim več zapletljivosti v skupščini in v vladi. Ta okolica namiguje, da se še pred 27. t. m. razpusti narodna skupščina. S tem bi seveda prenehala tudi delovanje anketnega odbora in bi odpadle posledence, ki bi se mogle izvajati po izidu preiskav v anketnem odboru. Ne ve se še, ali bo Pašić sprejel stališče svoje okolice. Mislijo, da še nima definitivne orientacije.

Če se vrne v vlado Pašić, bi bilo to v toliko pomembno, ker bi se odprla možnost, da tudi Štefan Radić vstopi v vlado. In če se razširi vladna koalicija na Slovensko ljudsko stranko, bi prišel v vlado tudi dr. Korošec. Na ta način bi bila sestavljena vlada načelnikov strank. Politični krogi, ki so se se za to angažirali, trde, da bi se na ta način omogočilo delo parlamenta.

VSTOP SLS V VLADO ODVISEN OD CELJSKE SEJE SLS.

Beograd, 13. novembra. Štefan Radić je bil včeraj pri Uzunoviću cele tri ure. V skupščino je prišel Radić šele ob četrta na 8 zvečer. Med tem, ko sta imela Radić in Uzunović sestanek, so imeli radikali, ki pripadajo centru, konferenco. Na tej konferenci se je, kakor se je doznalo, obravnavalo prav posebno vprašanje povratka Pašića na vlado. Poučeni radikalni krogi sodijo, da je sploh nepotrebno, da se to vprašanje obravnava. Prav tako stališče je prevladovalo v vrstah HSS. Za to smatrajo, da se v politični situaciji to vprašanje ne bo več vpoštevalo. Sedaj naj se poslanci in vlada z vso energijo lotijo dela v narodni skupščini, ker je pred skupščino mnogo gradiva, s katerim se bo bavila. Edino aktualno vprašanje bi še bilo, razširjenje vlade na SLS.

samo po imenu, temveč tudi dejansko do cela enakopravna.

Zato zahtevamo popolno borzo v Ljubljani.

Če bi dr. Korošec po svojem povratku v Beograd ne prinesel s seboj nobenega poblastila za končno ureditev odnosov med njim in med vladnimi skupinami, potem se bo enostavno šlo preko tega vprašanja. Razmere v vladi po se bodo uredile tako, da se z majhno rekonstrukcijo popolnijo izpraznjeni portfelji.

NI KRIZE IN NE BO REKONSTRUKCIJE.

Beograd, 13. novembra. Po triurni konferenci z Uzunovićem je Štefan Radić prišel v skupščino in imel tam sejo svojega kluba. Ko je odhajal iz skupščine, je Radić izjavil zbranim novinarjem: »Lahko Vam rečem, da ni krize in da ni rekonstrukcije. Samo eno je: skupščina mora delati.« Radić je nato še rekel, da v torek zopet pride v Beograd. Pri tej priliki bo posetil finančnega ministra.

Štefan Radić je bil popoldne v spremstvu Mite Dimitrijevića v gardnem domu na Topčiderskem brdu, kjer ga je prisrčno sprejel in se z njim dolgo razgovarjal poveljnik kraljevske garde general Pera Živković.

Kronanje odloženo.

Treba pa je naglasiti, da bi taka vlada še vseeno ne bi bila vlada, ki bi izvršila kraljevo kronanje, kakor se je to mislilo, ko kralja še ni bilo v Beogradu. Kronanje se bo še za nedoločen čas odložilo, ker kralj ne mara, da se ta ceremonija, ki bi državo mnogo stala, izvrši v sedanjih težkih gospodarskih razmerah.

PRED CELJSKIM SESTANKOM SLS.

Beograd, 13. novembra. Sinoči so z brzovlakom odpotovali v Celje poslanci SLS, da bodo v nedeljo prisostvovali zboru zaupnikov iz vse Slovenije. Na tem zboru bo dr. Korošec podal poročilo o političnem delu stranke. Potem se bo volilo načelstvo stranke.

Ta celjski sestanek je važen zato, ker se misli, da bo dr. Korošec na njem povedal pogoje, ki jih postavlja SLS za vstop v vlado. To interesira mnoge politične kroge, ker dosedanje stališče dr. Korošca ni bilo sprejemljivo. Sedanje vladne stranke stoje na stališču, da mora SLS sprejeti julijski sporazum med radikali in radićevci. Dr. Korošcu zamerjajo, da se je sedaj nekam skrivaj Pašićem in tam nekako iskal podpore pri drugi skupini radikalov ter se ni strinjal z radikalnim centrom. Zato je od nedelj-skega zborovanja v Celju odvisen nadaljni razvoj dogodkov in razširjenje vlade na SLS.

NESOGLASJA MED RADIKALI.

Beograd, 13. novembra. V radikal-skem klubu je na včerajšnji seji, ki se je vršila dopoldne, prišlo do velikega razburjenja. Seja je bila sklicana, da se izbere člani za odbore o samoupravi, o begluški uredbi in o nettunskih konvencijah. Ko je prišel podpredsednik Ilija Mihajlović, je nastal hrup in vpitje: »Kje je vlada, da jo vidimo?« Mihajlović je izjavil: »Ne bi Vas bil sklical, če ne bi šlo za volitve v odbore.« Nastal je znova nemir. Ko so bile volitve končane, je predsednik sejo zaključil.

VPRAŠANJE DR. KUMANUDIJEVEGA MANDATA.

Beograd, 13. novembra. Včeraj popoldne je bila seja verifikacijskega odbora. Na dnevnem redu je bilo vprašanje Ko-ste Kumanudija, ki je bil izvoljen za predsednika beograjske občine. Šlo je za to, ali more predsednik beograjske občine ostati še tudi dalje narodni poslanec. V debato so posegli dr. Radonjić, Timotijević in Pečić. Dr. Radonjić je zastopal stališče, da mora dr. Kumanudi odložiti mandat poslanca. Timotijević in Pečić sta bila nasprotnega mnenja. Prešlo se je končno k glasovanju. Radićevci so se glasovanju odrekli. Ker opozicija ni bila vsa navzoča, je glasovalo 9 poslancev za stališče dr. Radonjića, 7 pa proti.

STAVKA ANGLESKIH RUDARJEV KONČANA.

London, 12. novembra. Stavka rudarjev, ki je trajala preko šest mesecev, se je končala s kompromisom na temelju regionalnih sporazumov, o katerih se je uredil delovni čas in plača.

ANGLEŠKA BANKA SE DOGOVARJA S SOVJETI.

Paris, 13. novembra. Kakor javljajo iz Londona, je neki konsorcij angleških bank začel pogajanja s sovjetsko Rusijo za eksploatacijo petrolejskih vrelcev v Rusiji. V ta namen bi angleške banke stavile Rusiji na razpolago posojila 50 milijonov funtov. Z druge strani bi se sovjetska vlada zavezala, da ustavi protiangleško propagando v orientu.

Uniformiranje srednješolske mladine.

Kakor da ne bi imeli nobenih drugih nadlog, premišljuje vlada o uniformiranju srednješolske mladine.

Smo tega heretičnega mnenja, da so ljudje tem bolj srečni, čim manj vidijo uniform in že zato se ne moremo ogrevati za uniformiranje srednješolske mladine.

Sicer pa, kakšno korist naj prinese to uniformiranje? V carski Rusiji je bilo vse uniformirano, in ogromna večina dijaštva je bila revolucionarno razpoložena. Kljub uniformam ali pa morda ravno zaradi uniform. Pri nas pa ni bil noben srednješolec uniformiran in vendar so bili vsi za Jugoslavijo.

Pride pa še drugo vprašanje. Kdo bo dal revnim dijakom denar za uniformo? Kdo bo zanosil očetovo obleko?

Še večji strah pa imamo pred drugimi vprašanji, na primer: Kdo bo tisti, ki bo določil uniformo? Kakšen je njegov estetski čut? In kdo bo poučil one »komis-knopce«, ki bodo nujno nastali, če bo njih naloga, da bodo premišljevali o knofih in potem sitnariji s svojimi nazori.

Še bolj pa ugovarjamo uniformiranju mladine iz idejnih vzrokov. Individualnost je treba gojiti, ne jo pa z uniformiranjem ubijati. Mladina naj ima spoštovanje pred svojo lastno sposobnostjo, ne pa veselje nad velikimi gumbi. Več civilističnega duha je treba dati mladini, v uniformi pa je civilist ubit. Beseda cives pa pomeni državljana in ravno zavednega in odločnega državljana najbolj rabimo.

Nezmisel je uniformiranje srednješolske mladine in na to idejo je mogel priti samo policaj in ne pedagog. Ali pa tisti, ki lovi v uradu muhe.

—3—

O uniformiranju srednješolske mladine je pisal tudi »Slovenec«. Za uniformiranje dečkov se ne ogreva, pač pa za uniformiranje deklic. Toda ravno uniformiranje deklic je še bolj napačno.

Odkrito povedano: Ni bolj žalostne slike, kakor jo nudi uniformiran ženski

penzionat. Kakor da bi kdo za slavo napočil neokusnost, tako izgledajo uniformirane deklice. Ravno deklice pa bi morale že zgodaj vedeti, kaj je okusna obleka in kaj ni. In kje uniforma, ki stoji vsem deklicam dobro?

Ampak sedaj imajo deklice kratka krila in poleti celo gole roke. Pa se zgražajo za moralno drugih vnetih ljudje, ki so pogruntali, da bi bila uniforma najbolj pripravna prilika, da se določi koliko centimetrov se sme krito dvigati nad zemljo. Zaradi te velike »pridobitve« so se tudi na Bledu nekatere feministke ogrevale in to je tudi vzrok, da se »Slovenec« izreka za uniformiranje šolaric. Pangalcosv fiasco proti kratkim krilom torej tudi pri nas navdušuje nekatere ljudi, ki bi radi doživeli enak fiasco. Privoščimo jim ga iz srca, da bo imela njih duša mir, če bi se škandalizirala nad kratkimi krili.

Ampak kako pride vse ostalo prebivalstvo do tega, da se mu bodo vsi tujei smejali, ko bodo videli ta smešen boj proti modi. Že vse drugačni mogotci, kakor pa so naši moralisti, so morali pred modo kapitulirati, pa če je bila ta še tako glupa in nehigienična. Vsaj nehigieničnost pa današnji modi res ni očitati!

Ni bolj nepotrebnega predloga, kakor je predlog o uniformiranju srednješolske mladine in samo žalostna slika naših razmer, če najdemo ljudi sredi največje bede še čas in veselje, da se pečajo s takšnimi abotnostmi.

Skrb za obleko mladine prepustite lepo starišem, ki tudi obleko kupujejo in uverjeni bodite, da bodo stariši za dostojnost obleke najbolj skrbeli, če bodo le imeli denar za nakup obleke.

Vi pa se brigajte, da bodo šole dobre, da bodo profesorji in učitelji dobro plačani, ker le potem bo pouk res dober in skrbite, da bo pouk brezplačen, kakor zahteva ustava, in storili boste dobro delo mladini in narodu.

Uniformiranje mladine, še bolj boj proti modi, pa je boj z mlino na veter, ki si ga v lastnem interesu prihranite!

TPD in izjava g. Milinove.

Senzacionalne izjave, ki jih je dal g. Milinova pred anketnim odborom, ne obremenjujejo samo Radeta Pašića in še nekaj njegovih sorodnikov, ampak postavljajo v jako neprijetno luč tudi našo Trboveljsko družbo.

Po stenografičnem zapisniku, ki ga je objavilo »Vreme«, je povedala g. Milinova, da je njen pokojni mož prejel od TPD večje število akcij TPD, da jih razdeli med one osebe, ki so pomagale izvršiti neke posle v korist TPD. Ona da sicer ne ve, kakšni so ti posli, vendar pa, da je odpadel na njenega moža delež 1500 akcij, drugo pa na druge vplivne osebe. Od tega števila akcij, pravi g. Milinova dalje, je ona dobila 1000 komadov, 500 pa jih še zahteva od Radeta Pašića, ki jih je ta pridržal z izgovorom, da jih rabi za neko »arso«.

V obrambo Radeta Pašića je objavil njegov pravni zastopnik v »Vremenu« članek, v katerem citira izpovedi gg. A. Praprotnika in dr. Olipa pred sodiščem, da sporne delnice niso last g. Milinove, ampak da pripadajo Radetu Pašiću.

Za vsakega človeka, ki zna logično misliti, sledi iz izpovedi g. Milinove, dalje iz pričevanja g. A. Praprotnika in g. dr. Olipa, da je TPD darovala raznim vplivnim osebam v Beogradu večje število svojih akcij. Ona jih ni ponudila v nakup, niti po emisijem, niti po borznem kurzu, kajti če bi bile morale vplivne osebe akcije pošteno plačati, bi bil njihov dobiček gotovo premajhen. G. Milinova tudi nikjer ne govori o nakupu akcij, ravno tako tudi ne obe imenovani prič.

To je dejansko stanje, ki ga doslej še nihče ni ovrgel z nepoputnimi protidokazi. Temu dejanskemu stanju je treba pridejati še to, da med vplivnimi osebam, ki so prejele akcije TPD, ni niti ene, ki bi si bila pridobila kakšne že izkazane ali pa šele zapričakovane podobnega, ampak vse te osebe bržčas niti ne vedo ne, kje leži Trboveljski rudnik. Namen »poklonov« je moral biti torej drugačen, kajti brez namena ali vzroka se nič ne zgodi na tem božjem svetu, in jako verjetno je, da je bil »poklon« — recimo nagrada za kakšno že izkazano ali pa šele za pričakovane usluge. To se da sklepati iz izjav g. A. Praprotnika in g. dr. Olipa, ki sta rekla, da akcije niso Milinove, ker on ni nič storil, ampak Radetove. Za akcije je bilo torej treba nekaj storiti in nekaj doseči.

S tem pa še ni rečeno, da je TPD kriva podkupovanja uradnih oseb. Toda kakor mi vsi, tako je vedela tudi TPD, da je Rade Pašić vpliven in mogoten sin vsemogočnega predsednika vlade Nikole Pašića. Po paragrafih torej TPD ni zakrivila ničesar, vsaj tako bodo po vsi verjetnosti odločili in razsodili učeni juristi, toda o moralni krivdi nimajo pravice soditi samo juristi po paragrafih, ampak tudi javnost po svojih lastnih razsodbi. Šodba javnosti pa za TPD ni in ne bo tako ugodna kakor sodba juristov, izrečena na podlagi paragrafov.

— — —

Padova, Ferrara.

Če se Benetke najbolj odlikujejo po kanalih, gondalah in turistih, je Padova karakterizirana z arkadami in velopcedi. Ferrara pa z velopcedi, palačami iz opeke in z romanskim slogom. Velopcedi bom pustil v miru; upam, da me bodo zato tudi oni pustili v miru. Kar se tiče Padove, vedite, da je velika milost, videti v enem jutru najkrasnejša Giottova, Mantegna in Donatellova dela, je dar božji in radost, podobna sanjam. Je le mala, gola cerkva, ta S. Maria dell' Arena; a Giotto jo je znotraj poslikal od glave do pete, ne da bi le malo mesto izpuštil in jo napolnil s svojo krasno, pripristo logiko slikarja in kristjana, kajti Giotto je bil ves razumen, pobožen in jasn duh. In Mantegna, jekleni risar, trdi, bridki, ne vem kako bi rekel: strastni formalist, a zastrti s pajčolanom bogve kakšne divne in stroge tegobe. In Donatello, strastna žalost sama, nekaka molčeča, zagrižena grenkoba, prepopolnega duha. Vsi trije so izmed najboljših moških umetnikov. Svet je dan, ko je mogoče spoznati vse tri.

Skončaviši ta sveti dan s piko in potem z večerjo (le da ne več v Padovi, ampak v Ferrari), sem pridobil po prejšnjem stavku izkušnjo, katero vam baš hočem razložiti: varujte se na svojih potih po Italiji takozvanega vina di paese. Je ceno, za pogled nedolžno in podajajo ga v steklenicah, čijih kubičnih vsebino na prvi pogled gotovo podcenite. Ko ga pa spravite s sveta — je namreč posebno

dobro — vas obide nekaka vročina, bojevitost, navdušenost za petje in podobni občutki. No, če bi imel v tem trenutku pred seboj nekakega X X, ki tam pri vas, na Češkem, piše strašne neumnosti o gledališču, posekal bi ga; kajti v taki jezi sem. Posekal bi še mnogo drugih, ki pišejo o umetnosti, na pr. X X X in druge osebnosti, ki so drugače cenjene, hvalene Giotto, Mantegna in Donatello, bi šel leči in se v polsnu bi videl cerkvico dell' Eremitanih, zavrgel bi samega sebe, poklonil bi se nemilostno veliki umetnosti in zaspal bi s poslednjim hvalno mislijo na vino di paese.

A, ne morem ušeti žepa po krvi onih oddaljenih, ne morem izživeti svojega svetega ognja, ne morem vam narisati freske, katere sem danes zrl. Današnji dan sem obhodil vse cerkve v Padovi in Ferrari; ne vprašujte, koliko jih je bilo. In sedaj trdim, da je kršanstvo umrlo tu na jugu z romanskim slogom, na severu z gotiko in da z visoko renesanso in glavno z barokom, pričinja nekaj novega in v celoti nesimpatičnega, namreč katolicizem. Kršanstvo nam more govoriti le s primitivnim, strogim, svetim jezikom zgod-

* Jaz sem jih v zločinski prevzetnosti in prvi jezi imenoval; naj mi to odpuste. Sedaj to popravljam, ne, da bi se ognil božji sodbi, ampak zato, ker sem jih imenoval premalo. Hotel sem s tem reči, da mora biti človek v umetnosti novotar, ali nekaj podobnega.

Politične vesti.

= Skupščina za naše brate. Včerajšnja seja skupščine je na lep in učinkovit način manifestirala svojo seldarnost z našimi brati v Italiji. Je sicer res, da vladne stranke iz liko umljivih vzrokov niso nastopile tako odločno ko opozicijske, toda njih mišljenje je bilo popolnoma isto ko mišljenje vladnih, kar je tudi St. Radić jasno in pogumno povedal. Sicer pa je tudi razpoloženje vse skupščine jasno pokazalo, da ni glede primorskih rojakov v skupščini prav nobenih nesoglasij. V tem oziru je vsa skupščina ene misli, a tudi ene uvidenosti in zato se ni bati, da bi bil storjen kak nepremisljen korak. Zlasti pa je treba poudariti lep nastop naših nemških pastircev. Ko da bi šlo za njih same, tako energično so nastopili za dr. Wilfana in s tem dokazali, da so v slučaju sile tako čvrsti in trdni obrambeni zid države, kakor vsi drugi Jugoslavlani. Ta dokaz patriotizma od težki uri je zlasti dragocen, ker je podan ob težki uri, ko se pravi prijatelj izkaže. Odgovor, ki ga je dala skupščina na italijanska nasilja, je bil tak, kakršen mora biti. Vse strankarske razlike so izginile in vidna je bila samo enotna narodna misel. Le žal, da takih manifestacij ne doživimo večkrat.

= Seja skupščine se je pričela s poldrugurno zamudo, a je bila zato tembolj učinkovita. Nezaslišana aretacija dr. Wilfana je vzbudila ogorčenje, da je imel g. Bodrero nekaj za poročati v Rim. Po končanih formalnostih je utemeljeval interpelacijo SDS proti italijanskim nasiljem posl. Boždović. Njegov govor je bil temperamenten in učinkovit. Nato je utemeljeval s krasnim govorom interpelacijo Jugoslovanskega kluba posl. dr. Hohnjer. V imenu Demokratske Zajednice je govoril v zmislu obeh prejšnjih interpellantov posl. Rafajlović. Za črnogorske federaliste je govoril proti italijanskemu preganjanju posl. Vuletić. Nato je govoril še posl. Moser ter v krasnem govoru izrazil svoje simpatije Slovincem v Italiji. Končno je govoril še dr. Zerjav in pravilno povdaril, da se z interpelacijo nočejo interpellanti niti najmanj vmešavati v italijanske notranje razmere, da pa ne morejo zatajiti svoje svete dolžnosti, da ščitijo svoje nedolžne brate. Ves čas je spremljala skupščina govore poslancev z glasnim odobravanjem in brez glasovanja dokazala, da ni v tem vprašanju nobenih različnih razborov. Med splošno tišino je nato povzel besedo zunanji minister dr. Ninčić in se izjavil proti nujnosti interpelacije, ker bi se vsled nje poslabšali odnosi z Italijo. Kljub temu, da bi naša sreča hotela čisto drug odgovor, vendar treba zabeležiti z zadovoljstvom, da ni dr. Ninčić več dejal, da se mi ne smemo vtičati v italijanske notranje zadeve, temveč je indirektno priznal, da je naša dolžnost, da se za naše brate v tujini brigamo. — Njegovo stališče je tudi odobrila skupščina, kar je sprejela opozicija z viharimi protesti. Seja je bila nato zaključena.

= Fašistovski pustošenje. Iz Italije prihajajo še vedno poročila o fašistovskem divljanju v zadnjih dneh. V Neaplju so uničili znamenito biblioteko slavnega filozofa Benedetto Croceja. Fašisti so ob navzočnosti vojaštva in policije izropali in sežgali hišo znanega novinarja Searfeglie, bivšega lastnika in ravnatelja »Matina«. Iz kioskov so fašisti pobrali vse izrezovalne časopise in jih sežgali. V romarsko bolnico v Neaplju stalno dovajajo iz vseh strani ranjence. Odstavljen je bil policijski šef v Genovi, ker je ukazal, naj se zastražijo hiše znanih opozicionalcev. V genovski luki so se spopadli carinski stražniki in fašisti, ki so poskušali ropati v luki. Vse bolnice in ječe v Genovi so prenapolnjene. Vsa Romagna je v razvalinah. V Milano so fašisti opustošili dvestopetdeset hiš. Dosedaj je ugotovljenih preko osemsto ranjencev samo v Milano. V mnogih mestih in vaseh so fašisti postavili po glavnih trgih vislice.

= Mussolinijevi vzori. Mussolini se je izrazil dopisniku »United Press« na sledeči način: »Antični Rim ni imel nič manj, kakor štirinajstdeset diktatorjev, tako da pride na vsakih štiri, pet let rimske zgodovine en diktator. Na današnji čas spominja posebno diktator. Tudi Sulla je imel svojega Matieotija, namreč Cincio. Ko je bil ta umorjen, se je ljudstvo zelo razburilo. Sulla je nato prišel z vojsko, da si zopet vzpostavi prestiž. Ko se je vrnil zmagovil v Rim, je doživel, čeprav je bil le navaden vojak, na Forumu največji triumf, ki je kdaj bil v Rimu. Ljudstvo ga je proslavljalo. Danes se obnavlja zgodovina

Cezarjev. Rabimo diktaturo, da na novo organiziramo narod, da rešimo državo zla, v katerega jo je pahnila demokracija. Demokracija je silajna obleka, ki jo more nositi le bogat narod, narod, ki ima luksuriorno socialno in gospodarsko organizacijo, narod produktivne sile. Mi pa moramo v Italiji čuvati vse naše energije in jih kolikor je mogoče pametno uporabiti. Vse narodne sile se morajo koncentrirati, da ustvarijo največjo produktivno zmoglost naroda in si zagotovijo tako največje možno blagostanje.

= Resen diplomatski konflikt med Češko-Slovaško in sovjetsko Rusijo. Ravno kar odkrita špijska afera v Pragi je povzročila resen diplomatski konflikt med praško vlado in sovjetsko Rusijo. Sovjetska misija je takoj, ko je zvedela za aretacijo pri zunanjem ministrstvu proti postopanju praških oblasti. Istočasno pa je praški zunanji urad vložil pri sovjetski misiji protestno noto proti obnašanju njenih članov. Obe notii sta si križali pot. Trenotno sta oba diplomatska urada zaposlena s formulacijo odgovorov, ki morajo biti oddani v naslednjih dneh. Kakor poročajo, namerava čeho-slovaška vlada napraviti posebno demarš v Moskvi. Med dokumenti, ki si jih je preskrbel načelnikov namestnik ruskega konzularnega oddelka Krištof Ivanovič Dimov je bilo tudi alarmno povelje na praško posadko. Agrarni »Večerni« poročajo, da je policija na sledi komunistični zaroti. Aretiranih je bilo še nadaljni pet oseb. V merodajnih krogih se tej zadevi pripisuje posebno važnost zlasti zato, ker je sedaj prvič, kolikor je znano v zgodovini diplomacije, da se je očiščeni zastopnik kake tuje misije bavil z odkrito špijsko. Dimov je bil poslan v Prago kot zaupnik ruske čete, da tu kontrolira gospodarsko in politično delo sovjetske misije. Dokumente mu je preskrbel litografski Simunek, ki v začetku ni občeval z Dimovim, nego le s posredovanjem organiziranih komunistov, ki so tudi aretirani.

= Končni boj angleških rudarjev. Konferenca rudarskih delegatov je v četrtek pooblastila predsednika strokovnih zvez, naj se svobodno pogaja z vlado. Predsednik rudarskih organizacij se je nato dogovoril z ministrskim predsednikom Baldwinom za čas razstavnega predstavnika imena polnomočje, govora z njim. Predsednik ima polnomočje, da sklene kolikor mogoče ugoden mir. Rudarji popuščajo tudi glede delovnega časa. Pripravljeni so skleniti posamezne sporazume po okrožjih, tako glede delovnega časa, kakor tudi glede mezd. Zahtevajo pa upoštevati splošnih temeljnih principov ali pa vzklicenega razsodišča, za katerega se je vlada že izjavila, ko so delavci pristali na podaljšanje delovnega časa. Nasprotujejo pa temu lastniki rudnikov, ki jih podpirajo drugi voditelji velike industrije. Kljub vsemu se pričakuje konec stavke še tekom tega tedna.

= Tiha koalicija nemških socialnih demokratov z vlado. Notranja politična situacija je v Nemčiji popolnoma razjasnjena. Da se v bodoče prepreči talet konflikt, kakor so se pojavili zadnje dni med socialnimi demokrati in vladnimi strankami, se je sporazumno določilo, da se socialni demokrati v bodoče pričnejo k pogajanjem notranje-političnega odbora, da se skupno z vladnimi strankami posvetujejo o vladnih predlogih. Socialni demokrati so izjavili, da so pripravljene v bodoče staviti predloge le potem, ko obveste o njih tudi vladne stranke.

= Madjarska ima magnatsko zbornico. Madjarska narodna skupščina je sprejela v četrtek v tretjem čitanju zakonski načrt o magnatski zbornici, s čimer je postal ta zakon polnomočen. Finančni minister Bud je nato podal zakonski osnutek o znižanju zemljiškega in hišnega davka, o zvišanju davčnega eksistenčnega minimuma itd. Med govorom finančnega ministra je prišlo do hrupnih scen; ko so opozicijski poslanci trdili, da je ta osnutek le nerodna vladna volilna sleparija. Zakonski načrt se je odkazal finančnemu odboru.

= »Krasnaja Gazeta« o poljskem oboroževanju na morju. Sovjetski tisk razširja vesti o poljskem oboroževanju na morju. Po vesteh lista »Krasnaja Gazeta« izdeluje Francija za Poljsko dva velika minonosca. Razen tega je kupila Poljska v Franciji oklopnico in nabačila šest podmornic. Po vesteh varšavskega dopisnika tega lista razvija Poljska znatno akcijo v društvu »Liga za morsko in rečno plovidbo«, katere člani so tudi najvišji poljski aristokrate. »Krasnaja Gazeta« naglašja, da bo poljska mornarica v najkrajšem času močnejša od mornarice sosednjih baltskih držav in SSSR, ne računajoč Švedske, Danske in Nemčije. Isti list piše, da je ideja hegemonije nad Baltičkim morjem objela vso poljsko buržoazijo in se v neklih publikacijah Baltičsko morje celo imenuje Poljsko morje.

SVETOVNI LIST V ZADREGI.

»Neue Freie Presse«, »Prager Tagblatt« in drugi veliki listi, ki so skoraj tako svetovni kakor »Jutro«, so citirali te dni naš list in seveda, kakor se spodobi med olikanci, tudi navedli naše ime in — ni jih bilo konec.

In sedaj je naše svetovno »Jutro« v zadregi. Ali naj sledi primeru svetovnih listov in imenuje naše ime, ali pa naj dela drugače ko svetovni listi ter tvega, da ne bo veljalo več kot svetovni list.

Smola v enem ko v drugem slučaju. Res, težko je biti svetovni list!

DINARSKI DAN.

Za trpeče brate se priredi v nedeljo, dne 14. t. m. »Dinarski dan«. Dahodki zadnjih dni so bolešno odjeknili v sru našega naroda in ga zopet spomnili na dolžnosti krvnega sorodstva do onih, preko kojih neusmiljeno žvižga bič nekulturnega sovraga. Kdor na ta dan ne žrtvuje dinarja za svoje brate, ne more imeti vesti, in ni vreden svobode, ki jo uživa.

Rdeči general o rdeči armadi.

Berlinski imigrantski list »Rulj« priobčuje v eni svojih zadnjih številčkah zanimiv razgovor z nekim bivšim ruskim carskim generalom in sedanjim generalom rdeče armade, ki je sedaj dospel v Berlin.

Rdeči general je rekel med drugim tudi sledeče: »Vprašate me, zakaj nisem pobegnil in zakaj ne zbežim sedaj? Na to vprašanje odgovorjam, da so ruski oficirji, ki so ostali v Rusiji (in takih je v komunističnem peklu okrog 90 odstotkov) ostali zato, da bi napravili iz armade politično vojno orodje, kajti danes, v dobi oboroženega miru, ne more biti niti ene države brez oborožene armade.

To je naše osnovno stališče, po katerem smo instinktivno vodili svoje vedenje. V ideološkem smislu smo delali za veličino Rusije, istotako, kakor voditelji bele armade, toda šli smo po raznih potih k istemu cilju. Vobe pa nerad govorim o tem vprašanju, kakor tudi ne morem vzdrževati zvez s svojim sinom v tujini, čeprav sva oba služila kot oficirja v carski armadi.

Govoreč o razpoloženju v rdeči armadi, je general rekel, da huliganstvo, ki se sedaj širi po vsej Rusiji, še ni prodrl v vojsko. »Posamezni slučaj se ne morejo pripisovati vsej armadi in to zlasti ne zato, ker se dosega niti zabeležiti niti en slučaj huliganstva pri krasnoarmejcih.« (Glavna stvar je psihološki prelom v masi vojaštva. Danes vojak ne vidi več v častniku svojega zatiralca, nego se mu voljno podrejuje in se more na njega opreti. V sili smo si bili drug poleg drugega. Naravno je, da smo se mi, častniki iz ka-

dra, odrekli svojih tradicionalnih predsodkov. Iz mode je prešlo, da se drug drugega nazivamo s »tovarišem«, v službi se vzdržuje stroga disciplina.

Rdeča armada se rekrutira večinoma iz kmetijskega prebivalstva in tudi častniki rdeče armade niso iz vrst delavcev. Večina jih izhaja iz srednjega stanu ter so večinoma sinovi bogatih trgovcev, redkeje učiteljev in včasih tudi uradnikov. Mnenja smo, da v službo, je general odgovoril, da se čuti antisemitizem tudi v komunističnih krogih, kjer se ne more zatajiti. O tem tudi stalno pišejo poloficielni časopisi. Nedavno je sam komisar narodne prosvete posvetil temu vprašanju daljši članek. Kar se tiče antisemitizma v armadi, se je pripetil na primer sledeči slučaj: V garniziji v Odesi je neki vojak v prepiru ozmerjal nekega tehnika-komunisto s čifutom, nakar mu je ta prisolil klofuto, bil pa je brez vednosti načelnika kaznovan na petdeset udarcev, ki so mu jih takoj odmeril prisotni vojak. Ta dogodek je bil takoj potlačen. (CEPS.)

Akademsko dijaštvo manifestira za samoodločbo slovenskega naroda.

OBČNI ZBOR SSLU.

Včeraj popoldne se je vršil občni zbor Sveta slušateljev ljubljanske univerze. Občni zbor je ob pol 4. popoldne otvoril dosedanjí predsednik SSLU g. Maček, ki je pozdravil navzoče ter zastopnika univerzitetnih oblasti sekretarja dr. Šmalca. Nato se je predsednik s toplimi besedami spomnil preminulih akademikov Srečka Kosovela, Pfeiferja, Stefanovića, Lojzeta de Reggija, Adamiča in Okorna, katerim v čast so navzoči zaklicali trikrat »Slava!«

Predsednik je nato omenil žalostno obletnico Rapalla, nakar je podal akademik Likovič lep čustven recitativ o usodi naših odtrganih nam rojakov. Predsednik je pozval nato vse akademike, naj sodelujejo pri cvetličnem dnevni, ki ga priredi Jugoslovanska matica v nedeljo.

Dnevni red se je pričel s čitanjem zapisnika prejšnjega občnega zbora, sledilo je predsedniško poročilo in poročila delegatov Iskre in Šehenka o poteku obeh mednarodnih kongresov v Sremskih Karlovcih in v Pragi.

Predsednik Maček je poročal o bolniški blaginji, ki je na najbrž ne bo moglo osnovati na podlagi obveznega članstva vseh akademikov. Akademik Mrzel je pozival SSLU, naj prenese del svojega delokroga s skoro izključno reprezentativnega delovanja tudi na bolj pereče probleme. Ljubljanska univerza je kričoč primer zastopanja slovenskega naroda, njeni laboratoriji so prazni, knjižnice pomanjkljive, vse pa radi samostojno nizkih budžetnih postavk za slovensko univerzo. — Ljubljanski univerzi je dodeljeno nesorazmerno nizko število dijaških stipendij in še te se razdeljujejo socialno krivično.

Višek njegovega učinkovitega govora in obenem višek vsega občnega zbora pa je bil, ko je izrekel zaključne besede: »Bodoča naloga

sveta slušateljev ljubljanske univerze je tudi, da nastopi za pravico samoodločbe slovenskega naroda!« Orogomnega, burnega in frenetičnega odobravanja, ki je sledil tem Mrzelovim besedam, so se udeležile najmanj tri četrtine vseh zborujočih akademikov. Ustisa te veličastne manifestacije slovensko čutečega dijaštva niso mogle zabrisati niti vse poznejše protidemonstracije neke male peščice, niti njeni protesti in grožnje.

Govorila sta še Jurkovič in Šmajdek, ki je zahteval, da SSLU zaprosi v mednarodni uniji za redno članstvo, ker zastopa dijaštvo vsega slovenskega naroda. (Buren aplavz.)

Nadalje se je izrekel odbornikom SSLU absolutorij s pohvalo. Sprejele so se spremembe pravil glede reorganizacije Sveta. Predloga o čistemu propoziciji pri volitvah v SSLU, ki ga je stavilo nad 250 akademikov, ni hotel sedanjí odbor SSLU sploh sprejeti na znanje, ker »da ni pravilno predlagan!« Odbor niti ni hotel staviti tega predloga na znanje.

Omeniti je treba še protest »Triglavovega« zastopnika Spindlerja proti temu, da izrablja gotova skupina (»Jadranci«) delo SSLU v lastne agitacijske namene. Temu protestu so se pridružili še katoliški in neodvisni akademiki. Nato je predsednik Maček zaključil ob pol 7. zvečer občni zbor.

Manifestacije pred italijanskim konzulatom. Po občnem zboru je odšel del akademikov med petjem proti Šelenburgovi ulici, da manifestira za brate v Primorju in proti fašističnim metodam. Poslopje italijanskega konzulata je bilo takoj blokirano od policije in orožništva.

Ta manifestacija je imela večji obseg, kakor pa v soboto, ker se ji je pridružilo tudi mnogoštevilno občinstvo. Radi najostrejšega blokiranja konzulata ni prišlo do večjih incidentov in je tudi policija postopala taktčno.

Proslava Glavnega prosvetnega sveta.

Dne 15. novembra t. l. se vrši v slavnostni dvorani stare vseučilišne zgradbe v Beogradu proslava ene najvažnejših prosvetnih institucij v naši državi. Glavnega prosvetnega sveta, posvetovalnega organa ministrstva prosvete. Ta dan bo imel glavni prosvetni svet svojo 1500. sejo, ki ji bo prisostvoval minister prosvete g. Miša Trifunović, udeležil pa se je bodo vsi dosedanjí, še živeči ministri prosvete naše države, sedanji člani in nekdanji člani GPS.

Ta proslava nam nudi priliko, da iznosimo v naslednjem na kratko historijat GPS.

3. VII. 1845 je bil z ukazom ustanovljen »Odbor Prosvetstvenija«, ki mu je bila naloga, da pomaga »Popočitelstvu Prosvetstvenija« (ministru prosvete) pri njegovi skrbi za napredek narodne izobrazbe in »da mu čini predstavljeno o svetu, što bi se moglo dejstvovati na rasprostranjenje nauka i polezni znanja u otečestvu«; pri tem pa je imel odbor tudi pravico inicijative »posobstvenom pobudženiju«. Odbor je štel 9 članov, ki so imeli stalne plače »po 180 talira godišnjec«.

10. IX. 1847 je Popočitelstvo poslalo Odboru akt, v katerem predlaga, da se Odbor Pro-

deli, da se nam ne bo upravičeno očitalo, da se je pravilna slovenščina ohranila samo v ustnem izročilu.

Za nemški »schnitzeln« imajo naši slovarji samo en izraz, to je »rezljati«. Toda naš narod pozna za eno samo nemško besedo »schnitzeln« (ki ima pa vendar tudi v nemškem dveh pomena) dva izraza za dva pojma, ki sta sicer sorodna, to je »rezljati« in »reziniti«. Razloček pa je tale: »rezljajo« n. pr. podobarji iz lesa ali slikarji iz papirja podobne, slike ali kar si bode koristnega, torej delajo smoteno; »rezinijo« pa otroci, kadar se igrajo z nožički ali škarjami (kar delajo tudi nervozni ljudje), toda iz tega igranja ne ostane drugega nego smeti — torej delajo nesmoteno. Drugega izraza sicer ni v slovarju, vendar pa še živi in je še celo precej razširjen.

»Gurt« za »Gurt« je znana beseda, ki bi jo jaz pisal, kakor je, ako bi ne imeli Slovenci svoje in še prav dobre besede. Piše se sicer tupatam »pasc« in »pasica«, toda prvo je »der Gürtel«, drugo pa »die Binde«, n. pr. na boljših cigarah, na snopih šeststih bankovcev »Kreuzbandsendung« pravijo »pošiljka« kreuzband zavitkom ali v križnem zavitku, toda po mojem mnenju je lepše »pošiljka« v navskrižnih pasicah, toda najtočnejši izraz je »oprta«; »Gurtbett« je torej »postelja na oprtah ali z oprtami«. »Oprta« ima tudi koš, »oprta« se pravi na precej širokem ozemlju Slovencev tudi naramnicam (Hosenträger).

»Zakopčati« je srbohrvatski glagol, ki je bil

svetštenja ukine namesto njega pa da se postavi pomočnik popečitelju (ministru). Z izgovorom »što (Odbor) nameri, poradi koje je ustanovljen, ne odgovara«, je bil 30. X. 1847. odbor res ukinjen. Pravi vzrok za to ukinitve pa je bil, da je Odbor s svojim mišljenjem večkrat prišel navzkriž z ministrom.

Kmalu po tem ukinitju pa se je čutila potreba po podobni instituciji, kakor je bil ukinjen odbor; in takratni »Popečitelj pravosudja i prosvetstvenija« kavaljer Laza Arsenjević je s svojim načelnikom za prosveto Dimitrijem Isailovićem dne 21. XI. 1849 predložil, da se ustanovi »Školska Komisija«. Zato je dne 25. XI. 1849. knez odobril z namenom »na konac zradijavanja i pregledanja nužnih za osnovna učilišta naša knjiga«. Z ukazom od 21. I. 1850. je bilo v šolsko komisijo imenovanih 13 članov iz prejšnjega odbora: Janko Šafarik, arhimandrit Gavril Popović, Dimitrije Isalović, Milovan Spasić, na novo pa med drugimi: Jovan Gavrilović, Filip Hristić, Kosta Branković, Djordje Cenić, Ljubomir Nenadović, katerim so bili pridruženi kot strokovnjaki še Emilij Josimović, Vuk Marinković in Josif Pančić. Njehovo delovanje v šolski komisiji je bilo brezplačno. Komisija, ki ni imela nekeke samostojnosti (»Komisija daje mnenje, a Popečiteljstvo rešava«), je prestala sama od sebe.

Ministrstvo prosvete pa je čutilo samo, kako potreben mu je neki posvetovalni organ in zato se je odločil liberalni minister prosvete Stojan Bošković, da predloži knezu Milanu Obrenoviću zopetno stanovitve take institucije; na ta predlog in po sklepu Narodne Skupštine je dne 3. II. 1880 podpisal knezu ukaz o ustanovitvi GPS.

Prvi predsednik GPS je bil dr. Josif Pančić, ki je bil tudi prvi predsednik Srpske Kraljevske Akademije Nauka. Njemu je do danes sledilo 14 predsednikov, med njimi: Dimitrije Nešić, Stojan Marković, Ana Djordjević, Sava Urošević, dr. Bogdan Gavrilović in še več znanih srbskih učenjakov. Danes mu predseduje dr. Tihomir Djordjević.

Člani GPS so redni in izredni; rednih je 12, ki se postavljajo z ukazom za dobo dveh let, izredne pa postavlja minister prosvete za leto dni in jih je lahko največ 12. Med izrednimi člani so sedaj tudi štirje Slovenci: gg. dr. Josip Tomlinšek, gimnazijski ravnatelj v Mariboru, dr. Karel Oswald, vseučiliški prof. v Ljubljani, dr. Dragotin Lončar, šef prosv. odd. v Ljubljani in Ivan Strukelj, šolski upravitelj na Viču.

Po zakonu je minister prosvete obvezan, da posluša mišljenje GPS v vseh prosvetnih in šolskih vprašanjih, na žalost pa tudi GPS »nema prava inicijative več samo daje svoje mišljenje.«

Prosveta.

Nedelja v ljubljanskem narodnem gledališču. V nedeljo, dne 14. t. m. se vprizori v dramo kot večerna predstava Anzenbergerjeva narodna igra »Slaba vest«, ki je v Pugljevski režiji prav izvrstno naštudirana ter je tako pri sedanjih ljubljanskih vprizoritvah kakor tudi pri gostovanju v Celju izredno ugajala. V operi pa se poje zvečer Straussova opereta »Terezina«, z gospo Poličev v naslovni vlogi. Obe predstavi sta izven, operna začne ob pol osmih, dramska pa ob osmih.

H koncertu Joan Manen. Sloviti goslač Manen je tudi sam komponist. Med drugim je komponiral tudi obe operi »Actes« in »Ples z bakljami«. V soboto bo proizvajal tudi svoje kompozicije. Sviral bo pa dva največja Sarasate — in Paganinija. Na programu so še nadalje Bach, Mozart, Martini in Saint Saens.

Kraljevič Marko 1927. Zbral Kompoljski, ilustriral J. Vokač. Poslanec Družbe sv. Cirila in Metoda slovenski mladini se je za svojo petletnico bogato opremil. Nekaj novega in izredno krasnega so naslovne mesečne slike, ki vzbude pozornost. Najznačilnejša je slika meseca novembra, izrazujoča s tremi krvavečimi srci obdanosti s trnjevim vencem, naše žalovanje radi izgube Reke, Trsta in Gorice, budoča »dušah žalostne spomeni na rapalski črni dan«. Slasten vzlet našim malčkom bo izbralo berilo v vezani in nevezani besedi, ki jim ga prinaša letos v nekoliko obilnejši meri priznani pripovednik Kraljevič Marko. Razbojnika Ceferna naj se ne vstrajajo. Poljubijo naj podoba velikega Jugoslovana škofa Josipa Juraja Strossmayerja, čigar nauki naj nam postanejo zvezda vodnica v življenju. Lično knjižico, ki se naroča v pisarni Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani in

velja 6 Din, prav toplo priporočamo. Imoviti mladino! naj bi kupili več izvodov in jih podarili v obmejnih krajih šolski deci.

Pacific 231. je naslov simfonični skladbi, katero izvaja ljubljanski operni orkester na simfoničnem koncertu v soboto, dne 13. t. m. v Unionski dvorani. Delo komponiral leta 1923 nemški komponist Honegger. Prvokrat se je izvajalo to delo 8. maja 1924 v pariški operi. O delu samem pripoveduje skladatelj sledeče: Vedno sem imel neko posebno nagujenje do železnih lokomotiv, ki so za mene živa bitja in katera morem ravno tako ljubiti kakor drugi ljudje ženske ali konje. V skladbi Pacific 231. nisem hotel posnemati bučanja lokomotive, pač pa sem hotel podati vtis in psihični užitek v muzikalnem izražanju. Delo posnema stroj, ko stoji, njen napor, ko zateče vlak in naraščanje brzine vlaka, dokler ne doseže brzine vlaka, ki je težak 300 ton in ki drvi z hitrostjo 120 kilometrov na uro skozi temno noč. Ko sem komponiral to delo, sem mislil na lokomotivo tipa Pacific 231., s katero prevažajo brzovozne tovore. Delo je napisano za veliki orkester ter se v Ljubljani, pod taktirko Antona Neffata prvič javno izvaja.

NARODNO GLEDALIŠČE V MARIBORU.

Repertoar.

Fobota 18. novembra ob 20. »Bajka o volku.« Premijera. — Ab. B.
Nedelja 14. novembra ob 15. »Danes bomo tihi.« Znižane cene.
Nedelja 14. novembra ob 20. »Veseli kmetič.«

»Bajka o volku« na mariborskem odru. V soboto, dne 13. t. m. vprizori mariborska drama efektno Molnarjevo igro »Bajka o volku«. Ogerski dramatik Molnar prvač s svojimi individualnimi idejami in zamisli danes med prvimi dramatikami ter si je s svojimi mnogoštevilnimi, odersko izredno učinkovitimi deli pridobil svetovni sloves. »Bajka o volku« je po svoji originalni zasnovi in pristno »Molnarški« kompoziciji izvanredno interesantno delo ter je bilo vprizorjeno na mnogih odrih z največjim uspehom. — Sijajna oprema in režija prof. O. Šesta (kot gosta) bo gotovo tudi pri nas pripomogla do uspeha. Glavne vloge so poverjene ge. Bukšekovi ter gg. Koviču in Zelezniku.

Popoldanske predstave v Mariboru. Po uspehi veseloigr »Peg, srček moj«, se vprizori v nedeljo 14. t. m. ob 15. (3. uri) ljudska veseloigra s petjem, godbo in plesom »Danes bomo tihi«, ki vzbuja vedno salve smeha. Nadaljno nedeljo 21. t. m. popoldne pa pride na vrsto najboljša slovenska tragedija »Veronika Deseniška«. Za obe predstavi veljajo znižane cene.

Danes ob 20. uri v Unionski dvorani

SIMFONIČNI KONCERT

Podsava Muzičara v Ljubljani.

Na programu: Balakirev; Simfonija, Strauss; Ples Salome, Honegger; Pacific 231, Baranovič; Simfonični Scherzo. — Vstopnice v Matični knjižarni in trafikah Sever, od 19. ure dalje pred koncertno dvorano.

Dijaški vestnik.

Volitve v SSLU se vrše danes od 13. do 19. ure v zborniški dvorani na univerzi. Udeležiti naj se jih vsak zaveden, neodvisen akademik. Volite vsi »Listo svobodnih akademikov«, katere nosilec je Ciril Debevec. Značka te liste je črka C, katero naj vsakdo napiše na svoj volilni listič.

Volitve so tajne. Vse izsiljene častne besede so neveljavne.

Volilno pravico ima vsak redni slušatelj ali slušateljica ljubljanske univerze, ki se mora legitimirati z indeksom, na katerem mora biti prilepljena letošnja znamka SSLU. Ta znamka se dobi pri vratarju in stane 4 Din.

Vsak neoddan glas je v prilog »Jadrancev« liste.

Georgos:

Mrcvarstvo.

Včasih kdo kako stvar tako čudno na slovensko prevede, da ima sicer človek s pravim smislom za jezik takoj občutek, da izraz ni pravilen, vendar je tako zapeljan, da prav s težavo zadene pravi izraz, ki bi mu pa sicer takoj prišel na misel, če bi krivega ne čital oziroma ne slišal. S trdovratno doslednostjo se prevaja »knatter« in das »Knatter« s »prasketati« in »prasketanje«. Prasketati pri nas ne le papir, ogenj itd., kar je pravilno, in se pravi temu šumu po nemško »das Knistern«, temveč »prasketajo« pri nas tudi puške, strojnice, motorji itd., kar pa je popolnoma netočno, kajti najvišji superlativ »prasketanja« ne more topovedati tistega ropota, ki ga delajo strojnice in motorji, med temi posebno motorna kolesa in aeroplani, marveč je za označbo takega ropotanja edino točen izraz »stresketati« in »treskanje«. In dasi ta izraz prav od nikoder ni za usesa privlačen, sem ga vendar dosedaj samo enkrat čital.

Za »Stafetele« menda nimamo slovenskega izraza, vsaj obdrega ne, kajti »stojalo« ali celo »stafelija«, kakor sem čul iz ust nekega slikarja, se pač ne moreta v to vrsto všteti. Ali bi se dala priporočati za »Stafetele« beseda »stojke« ali (za prvo razumevanje) »slikarske stojke«? Veselilo bi me, ako bi se kdo oglašil o tem, ali pa spravi v javnost kak boljši izraz, kdor ga ima, da ga bomo tudi drugi ve-

prav po nepotrebnem priveden v slovenščino, v kateri se glagol v tem pomenu glasi »zakavčiti«.

Tudi za »Stichmass« so se uganili že različni izrazi, ali malokateri ustreza. Kdor hoče izvesti pravi slovenski izraz, naj gre poslušat primorske rojake, kadar balinajo ali balinajo, pri čemer je taka mera večkrat potrebna. Tam bo čul izraza: »drobna mera« in »tenka mera«, kar oboje pomeni »Stichmass«. (No za »punt delati« — ki je pri balinanju tehnični izraz in ga rabijo Primorci — so pa kranjski Slovenci napravili boljši izraz, namreč »blizati«.)

V naslednjem hočem omeniti še nekaj stvari, ki so se že skoraj udomačile, seveda na ta način, da so nekateri, v teh člankih že večkrat omenjeni ljudje iz tudi že opetovano bi, čanih razlogov prezrli ali pa jih niso vedeli, ali pa jih niso šli iskat tja, kjer so, to je med narod, temveč so jih iz »lastnih možgan« dodali našemu jeziku.

Na železnici so se včasih izdajali vozni listki ali vozovnice za »tja in nazaj«. Tako se je po strokovno reklo za »tour-retour«. Narodni izraz za to, ki je še danes znan je: »na oba koma«. Da je še danes v rabi, sem se prepričal sam, ko sem na ta način zahteval pri železniški blagajni vozovnico, in so me takoj razumeli. Zanimivo je, da se pravi tudi po rusko na podoben način, in sicer uradno.

Gotovo se je že marsikdo, ko je čul tega ali onega kmeta zahtevati v gostilni »prazno

župo«, smejal, ker je mislil v prvem hipu po nemško, namreč na »leere Suppe«. No, stvar ni prav nič smešna, kajti za »klare Suppe« je dosti boljše rečeno »prazna juha« nego »čista juha«, kajti nasprotje od »čista« je »nečista«, to je »nesnažna«, nasprotje od »prazna« pa je polna«, v tem slučaju zakuhanac »Leere Suppe« pa se pravi po slovensko »plehka juha«.

Dosti bolj smešne stvari izkazuje n. pr. gostilničarji, natakariji itd. po »jedlinih listih«, da celo strokovnjaške kuharice po kuharskih knjigah. N. pr. »žličniki« (Nockerl); neki Dolencec je prav lepo vprašal »Kakšni so pa potem »skledniki«, če so to »žličniki« (v žličnik se spravljajo žlice, v sklednik pa skleda). V Ljubljani je skoraj po vseh gostilnah napisano: »zajtrkovalni (zajutrkovalni) golaž«, t. j. »Frühstücksgulasch«. Ali ni bolj pravilno: »jutranji golaž«? Kdo naj bi se ne smejal pri »bržli v stroju (!)« (namreč kadar to čita) t. j. Maschinenrostraten. Seveda je težko za natakarja, napraviti boljšo besedo. Toda priliko bi moral imeti, da bi zvedel za pravi izraz. Navedena brzola je taka, ki se duši v zaprti posodi in se tudi v zaprti posodi pri- nesne na mizo. Torej bi se ji reklo na kratko: »bržla v zaprtem«.

Saj morda delam možu, ki je napisal »bržla v stroju« krivico in da ni bil tako neveden, kakor sem ga obdolžil, temveč le odkritorčen in je hotel samo na šaljiv način povedati, da je brzola tako trda, da so jo morali deti v stroj kakor volovsko kočjo.

Dnevne vesti.

KOLIKO ČASA SE?

Kaj trpe stari železniški upokojenci vseh vrst in železniški invalidi, to je nemalo znano vseh javnosti. Na vseh merodajnih mestih se je že neštokrat prosilo, vlagalo se se pisemne vloge, a dosedaj je ostalo vse samo pri obljubah. Znano je, da so železniški upokojenci svojo pokojnino sami plačevali in to v zlati valuti, v dobri nadi, da bodo na stara leta preskrbljeni. A kakšno razočaranje: sedaj morajo prenašati največjo bedo in pomanjkanje.

V kakšni bedi se nahajajo železniški invalidi, ki so žrtvovali svoje zdrave ude v prid železnici in vsej javnosti, je nepopisljivo, kljub temu, da je bil za imenovanje izdelan novi pravilnik, ki ga je izdal minister za socialno politiko dr. Peleš že dne 24. decembra 1923. leta pod št. 124.474. Člen 8. tega pravilnika velja tudi za imenovanje invalidov.

Najbednejši med bednimi so pa takozvani miloščinari, ki si tega imena niso zaslužili. Služili so pri železnici 40–50 let in dalje, do popolne onemoglosti. Vrgli so jih na cesto brez vsega, dasiravno jim pripada po rimskem paktu pokojnina. Njih prošnje za pokojnino leže v Beogradu — nekatere že čez tri leta, a se ne rešijo.

Krivica, ki se je zgodila nenastavljenim upokojemcem z odvzetjem železniških legitimacij, se tudi še ni popravila.

Na vse imenovane krivice, ki se gode imenovanim železniškim upokojemcem, in bedo, v kateri se nahajajo, opozarjamo gospoda železniškega ministra kakor tudi gospode narodne poslance vseh strank vnovič in prosimo nujne pomoči.

Beda je nepopisna, pomoč nujno potrebna. Zato se obrača podpisano društvo tem potom vnovič do vseh merodajnih faktorjev in prosimo: rešite imenovane, ker njihovo trpljenje je priklopelo do vrhunca!

Društvo železniških upokojemcev.

— **Gonja proti slovanskim duhovnikom v Istri.** Dan po napadu na ministrskega predsednika Mussolinija je zopet oživila gonja fašistovskih tolp iz Labinja proti maloštevilnim slovanskim duhovnikom, ki so še ostali na Labinščini. Ponoči so trkali na vrata mladega kaplana Kazimira Rovisa v Kržanu in ga pozvali na cesto, češ, da mora k umirajočemu verniku. Ko se je pojavil v temni noči na cesti, so ga fašisti obkolili in ga odvedli na samotni kraj. Tam so mu postavili revolverje na čelo in ga pod grožnjami in batinami prisilili, da je obljubil, da bo zapustil svoje mesto in Kržan. — Isto so zahtevali tudi od Cirila Poderžaja, župnika v Picanu. Ker je rojen v Ljubljani, bo moral zapustiti ne samo svoje mesto, temveč tudi Italijo. Napadli so istega dne tudi župnika v Čepiču Matijo Dobroviča in župnika v Gologorici Itana Curaviča.

— **Zopet dan strahu v Gorici.** V soboto so bili Slovenci v Gorici zopet v hudem strahu. Fašisti so bili napovedali za večer napad na pisarne raznih slovenskih odvetnikov in stanovanj in nič ni kazalo, da bi oblasti hotele preprečiti te napade.

— **Odbor Slovenske Matice sporoča s svoje redne seje dne 4. t. m.,** da izdela o božiču dve društveni knjigi in sicer: ena leposlovnna in druga znanstvena.

— **Mednarodni medicinski tečaji na Dunaju.** Avstrijskemu konzulatu v Ljubljani je poslala organizacija tečajev dunajske medicinske fakultete seznam zdravniških tečajev za študijsko leto 1926–27. Interesantom je seznam na vpogled pri temu konzulatu (Turjaški trg 4). Vsak udeleženec, tudi oni mednarodnih nadaljevalnih tečajev medicinske fakultete, prejme legitimacijo, izdano od dekanata medicinske fakultete na Dunaju, s katero more na podlagi veljavnega potnega lista kolikorikrat prečkati avstrijsko mejo skozi celo študijsko leto brez vizuma.

— **»Arome Company«**, sumljiva francoska trdka. Pod naslovom »Arome Company«, Paris, se ponujajo po naši državi »sredstva za aromatiziranje tobaka«. Zastopnikom te družbe se obljublja dobra plača in provizija od prodaje. Treba jim je pa za to izpolniti obrazec, ki je reklamni priložen in ga poslati ob enem s 60 Din za 1 steklenico tega sredstva zgoraj označeni trdki v Parizu. Na intervencijo našega poslanstva v Parizu se je ugovorilo, da je francoskim oblastim ta trdka popolnoma nepoznana, ulica pa, ki se v reklamah navaja, sploh ne obstoja. Zaradi tega se sumi, da gre za navadno goljufijo, pred katero se občinstvo svari, ker so ji že nekateri nasledili.

— **Razpisana dobava.** Osrednje poveljništvu drž. varnostne straže v Ljubljani razpisuje dobavo 268 komadov dežnih plaščev za varnostno stražo ljubljanske in mariborske oblasti. Dobavni pogoji so razvidni iz razpisa v »Uradnem listu« ljubljanske in mariborske oblasti št. 104 od 11. novembra 1926.

— **Bernard Shaw dobil Nobelovo nagrado.** Iz Stockholma poročajo: Švedska akademija je podelila lansko leto rezervirano nagrado za književnost angleškemu pisatelju Georgeu Bernardu Shawu. O nagradi 1926 bo odločala švedska akademija šele prihodnje leto. Nagrada znaša 118.000 švedskih kron. Zadnjo nagrado za literaturo je dobil, kot znano, nedavno umrl poljski pesnik Reymund. Bernard Shaw je prvi angleški pisatelj, ki je bil odlikovan z Nobelovo nagrado.

— **Tragična smrt krotilec.** Znani krotilec Willi Koszmayer je postal žrtev slona, ki ga je vodil že 16 let. Nesreča se je dogodila pri neki predstavi v Varšavi.

— **Samomor 80 letnega Angleža v Nizzi.** V nedeljo je izvršil v Nizzi 80-letni Anglež Benjamin Houkett samomor s tem, da je skočil skozi okno 5. nadstropja hotela, v katerem se je bil nastanil. Med njegovimi papirji so našli tudi pismo, v katerem pravi, da je izvršil samomor, ker je že itak prestar. Ob-

enem pravi v pismu, da je velik prijatelj sporazuma med Angleži in Francozi ter želi, da se ta sporazum obdrži tudi v bodoče.

— **22 advokatov je ogoljufal.** Te dni se je vršila pred sodnim stolom v Osijeku obravnava proti Vladimiru Standa iz Stare Pazove. Standa je obtožen, da je ogoljufal lansko leto, predstavljajoč se kot bogat kmet, ki ima na kolodvoru par vagonov žita, 22 advokatov po Slavoniji za večje ali manjše zneske. Iz razumljivih vzrokov se ni pridružil obtožbi niti eden od oškodovanih advokatov kot privatni udeleženec. Sanda je bil obsojen na 5 let težke ječe. Po proglasitvi obsodbe je izjavil prefrignjen goljuf, da je s kaznijo zadovoljen že spričo dejstva, da se mu je posrečilo potegniti kar 22 advokatov za nos.

— **Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani razglašja,** da znašajo od četrtka 11. t. m. dalje cene kopelimi sledeče: pršna kopel 3 Din za člane, 6 Din za nečlane, kadna kopel za člane in nečlane ob torkih, sredah, četrtkih in petkih 10 Din, ob sobotah in nedeljah 12 Din, parna kopel v vročem zraku za člane in nečlane ob torkih, sredah, četrtkih in petkih 10 Din, ob sobotah in nedeljah 15 Din. Za privatne posetnike stane v abonmajih blok za 10 parnih in kopeli v vročem zraku 80 Din, za 10 kadnih kopeli 80 dinarjev, in za 10 pršnih kopeli 50 Din. Urad je cene določil tako nizko, da je omogočena poraba različnih kopeli najširšim slojem. Parna kopel je odprta razen ponedeljkom, nedeljo in praznikov vsak dan od pol 15. do pol 19. ure in sicer ob sredah in petkih za ženske, ostale dni pa za moške. Čas uporabe parne kopeli ni omejen. Ostale kopeli so odprte vsak delavnik razen ponedeljka od 8. ure do pol 19. ure, ob nedeljah in praznikih pa od 8. do 12. ure in sicer vedno za ženske in moške. V kopališču sfa na razpolago maser in maserka.

Vsled preselitve trgovine

v Šelenburgovo ulico št. 1

ODPRODAJAM VSE BLAGO

za moške obleke, damske kostume, površnike, raglane, kakor tudi izgotov. obleke itd.

Z VELIKANSKIM POPUSTOM.

Posetite trgovino in prepričajte se!

Josip Ivančič, Ljubljana
Miklošičeva cesta 4.

— **Nenavadna goljufica.** Svoj čas je prispevala v francosko mesto Aix-les-Bains neka Jeanne Bartelamy, ki je bila odedela radi raznih tatvin in goljufij že 15 let zapora. V mestu je obiskala več skromnejših rodbin, katerim se je predstavljala kot grofica, baronica, milijonarica itd. ter jim govorila, da je prišla angažirana pripravno osebo za svoje posestvo pri Nici. Od osebja je zahtevala edino to, da je morala imeti vsaka oseba, ki je reflektirala na službo pri njej svoje pohoštvo. Njenim ponudbam je nasledlo večje število oseb ter odposlalo svoje pohošstvo na njeno dozdnevno posestvo pri Nizzi. Toda, ko so dopotovali v mesto, kjer jih je imela čakati njihova gospodinja, so zastojali čakali in iskali svojo gospodinjico. Kajti o »milostljivici« in njihovem pohošstvu ni bilo ne duha ne sluha.

— **Javimo Vam, da so našli zlatnike v »Gazelci«** milu sledeči: g. Marija Simončič, Vinji vrh pri Semiču, kupila milo pri Prvem delavskem konzumnem društvu, Semič; g. M. Rebernik, Krško, kupila milo pri trdki Anton Vahčić, Videm-Krško; g. Justina Beranič, Majšperk, kupila milo pri trdki J. Beranič, Majšperk, pošta Ptujeka gora; g. Erna Bregar, Podstreda, kupila milo pri trdki Ernest Bezenšek, Podstreda via Rajhenburg; g. Terezija Rakar, Hrastnik, kupila milo pri Konzumnem društvu rudarjev, Hrastnik; g. Ivana Prosen, Ljubljana, Šelenburgova ulica 5-II, kupila milo pri trdki Jos. Satran, Ljubljana; g. Marija Borovšek v Gaberku pri Sošanju, kupila milo pri trdki J. Langus, Sošanj; g. Frančiška Blaznik, Kropa, kupila milo pri Konzumnem društvu, Kropa; g. Marija Vidrih, Rakek, kupila milo pri trdki Tomo Svetina, Rakek; g. Terezija Bore, Mengeš, kupila milo pri trdki A. Rihar, Mengeš; g. Doberšek Mihael, Store, kupil milo pri Železarni & Rudnik, Store; g. Ivan Skrajner, Ljutomer, kupil milo pri Gospodarski zadrugi, Ljutomer; g. Petar Melič, Virje, kupil milo pri trdki Oto Steidl, Virje; g. Antonija Strecha, Bjelovar, kupila milo pri trdki Samojlo Stern, Bjelovar; g. Ing. Kontč, Brod na Savi, kupil milo pri trdki Vilko König i drug, Brod na Savi; g. Marija Colarič, Brod, kupila milo pri trdki Prvo delavsko konzumno društvo, Sv. Križ pri Kostanjevici; g. Jurij Gerbinek, Sv. Jurij ob Pesnici, kupil milo pri trdki Petar Brankovič, Otočac; kupila milo pri trdki Petar Brankovič, Otočac; g. Franeka Zupan, Breznica, kupila milo pri trdki Finžgar, Breznica, Gorenjsko; g. Ančka Miklavčič, p. d. Voršovec, Dobravšec, kupila milo pri trdki Ciril Mezek, Trata, Gorenja vas; g. Angela Mulec, Dolenja vas pri Cenčniku.

— **Darila za Miklošičev spomenik v Ljutomeru.** Od avgusta do konca oktobra so poslali na Zgodovinsko društvo p. n. gg. in korporacije: dr. Matija Slavič, vseučiliški profesor v Ljubljani 700 Din; Jos. Lončarič, župnik pri Sv. Jeditri 100 Din; St. Rojnik, Rogatec 10 Din; Prva hrv. štedionica v Ljubljani 100 Din; Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Mariboru 100 Din; Posojilnica v Celju 150 Din; Hranilno in posojilno društvo v Ptuj 500 Din; Mestna občina Ptuj 250 Din; Mestna občina Celje 300 Din; prof. Fr. Kovačič v Mariboru 100 Din; prof. dr. Zmave v Mariboru 10 Din. Skupno 2320 Din. Vsem

darovateljem se izreka iskrena zahvala. Odbor pa ima še vedno na ramah čez 5000 Din dolga, zato prosijo vse, ki vedo, kdo je bil Miklošič, da še z majhnimi prispevki pomagajo poravnati ta dolg. Vlada nam je odrekla vsako podporo in sicer — proti svoji navadi — zelo hitro.

Moško in damsko

KONFEKCIJO

dobite najfinejše in najcenejše pri

Gričar & Mejač

Šelenburgova ulica št. 3

Ljubljana.

1— **Sprejem paketov in vrednostnih pisem na glavni pošti v Ljubljani.** Ker so adaptacijska dela na ljubljanski glavni pošti v glavnem končana, se s ponedeljkom, dne 15. novembra t. l. zopet prične sprejemati paketi in vrednostna pisma.

1— **Na današnjem sinfoničnem koncertu,** ki se vrši ob 20. uri se izvajata poleg že objavljenih del še Straussov divje eksotični ples Salome iz istoimenske opere in pa Baranovičev sinfoničen Scherzo. Straussovo opero Salome bomo imeli telkom letošnje sezone priliko slišati v naši operi v celoti. Baranovičev Scherzo pa je izredno ljubka sinfonična skladba pristnega jugoslovanskega ritma. Baranovič, operni dirigent v Zagrebu, je brez dvoma eden najboljših naših instrumentalnih modernih komponistov, ki je dal v instrumentaciji celotnemu orkestru neko posebno, lahko bi rekli tipično jugoslovansko barvo. Občinstvo opozarjamo na ta koncert. Predprodaja vstopnic v Matični knjigarni in v trafiki Sever, od 7. ure dalje pa v veži Uniona pred koncertno dvorano.

1— **Strossmayerjev večer priredi Ljubljanski Sokol (Narodni dom) v soboto 13. t. m.** ob 8. uri zvečer v svoji sejni dvorani. O. J. Strossmayerju in Ljubljanskemu Sokolu, katerega ustanovni in častni član je bil, govori društveni starosta br. Bogomil Kajželj. G. prof. Zgrabljic pa predava predvsem o Strossmayerju — človeku, ideologu in delavcu. — Bratje in sestre, Vaša dolžnost, da posetite polnoštevilno ta večer, da počastite spomin velikega moža. Zdravo! — Prosvetni odsek.

1— **Martinov večer »Soče«**, ki bi se moral vršiti danes zvečer v »Ljubljanskem dvorcu«, vsled žalostnih dogodkov v Italiji odpade. Pač pa se vrši istotam kljub temu sestanek »Sočanov« in prijateljev v znak protesta. — Udeležite se ga!

Maribor.

m— **Drago znanstvo.** V Mariboru je prišel te dni neki posestnik s Ptujkega polja. Odešel je z doma, ker se je bil sporekel z ženo. V Mariboru je iskal tolažbe pri polnih kozarčkih v veseli družbi. Pri tej priliki se je seznanil z neko usmiljeno »samaritanko«, ki ga je vzela seboj na dom ter mu lajšala njegovo zakonsko gorje. Zjutraj na kolodvoru pa je pogrešil podjetni kmetič-slammati vdovec denarnico s 6000 kronami.

m— **Obisk umetnostne razstave** je mogel vsak dan, ker je dvorana odprta dnevno od 9. do 17. ure. Dosedanji obisk je zadovoljiv. Posebno se zanima za to razstavo naša mladina, pa tudi naše izobraženstvo poseča razstavo v lepem številu.

m— **Društvo učitelje v Mariboru** ima v soboto ob pol 3. uri popoldne občni zbor. Na zboru bo podano med drugim tudi poročilo o kongresu UZS na Bledu.

m— **Radi tajne prostitucije** je aretirala policija dve mladi deklici. Zasačeni sta bili v nekem svinjaku v Mlinski ulici Oddani sta bili v bolnico, potem pa pride še kazni.

Dopisi.

IZ ŠMARTNEGA PRI LITIJI.

Šmarska vas ali kakor so jo imenovali naši predniki, »Kleinparis«, prireja že nekaj let sem razne slavnosti.

Leta 1924. je proslavljalo pevsko društvo »Zvon« 35letnico. Pevski zbor pa je obstojal že pred 50 leti. Leta 1925. je proslavljalo naše gasilno društvo 40letnico.

V nedeljo 8. novembra pa je bila proslava 50letnice otvoritve in blagoslovljenosti šolskega poslopja.

Slavnost je otvoril ob navzočnosti 370 šolskih otrok in številnega občinstva gosp. nadučitelj Mihael Debelak. Pozdravil je navzoče občinstvo in zastopnike oblasti. Posebno pa je pozdravil one navzoče, ki so že pred 50 leti prvi vstopili v to novo šolo. Nadaljeval je: Dne 4. novembra 1876 se je otvorila prav slovesno nova šola, ki jo je blagoslovil pok. dekan Rus v navzočnosti deželnega deželnega predsednika Widmana, dež. glavarja Kaltenebergerja, dež. glavarja Schönwetterja, Westenegga, dež. šolskega nadzornika Pirkerja, krajnega šolskega sveta predsednika barona Apatlternra, učiteljsva in številnega občinstva. V lepem govoru je razložil zgodovino šole in med drugim povedal, da je šola v Šmartnem ena najstarejših v Sloveniji, kajti v starih zapisnikih čitamo, da je bil leta 1605. torej pred 268 leti, učitelj na tej šoli Ivan Ossole, leta 1676. Marko Schi-met, leta 1683. Jurij Kukoviza. Leta 1702. metz, leta 1833. Pred sto leti je bila šola Marko Kukovizta. Pred sto leti je bila šola. Tratnikovi hiši in malo pozneje v šmartenski Obiskovali so jo otroci litjske in šmartenske občine. Leta 1876. je bilo zidano novo poslopje. Leta 1898. se je otvorila obrtna šola. Za obisk šole oddaljenih otrok se je ustanovila leta 1906. potrebni razred; leta 1919. je

bila šola razširjena v petrazredno in 1925 v šestrazredno. Tako se je razširjala naša šola, iz katere so izšli profesorji, duhovniki, uradniki, trgovci, obrtniki, dobri gospodarji in gospodinjice.

Na novi šoli so delovali kot nadučitelji Adamič 1 leto (preje 23 let), Pink, Andlešič 10, Bartel 5, Černe 4 leta, Debelak 22 let. Na novi šoli pa je delovalo nad 50 učiteljev in učiteljic.

Slavnost so povzdignili šolski otroci z naravnost lepim obilim petjem v treh glasovih in z lepimi deklamacijami. Gosp. učitelj Perko kot učitelj Petja šolskih otrok je pokazal lep uspeh. Njegov nastop je kazal v splošnem dobrega učitelja.

V imenu tistih, ki so pred 50 leti prvi stopili v novo šolo, je pozdravil Ferdo Tomažin, tukajšnji ekonom in posestnik, vse navzoče občinstvo, šolsko mladino in navzoče predstavnike. Spominjal se je zaslužnih velikih mož Slovenije, pok. kralja Petra Osvoboditelja in pozdravil kralja Aleksandra. Zahvalil se je celokupnemu učitelstvu, posebno pa nadučitelju Mihi Debelaku, kateri je z vso vmeno deloval skozi 23 let na tej šoli.

Pomen šole je pojasnil okr. šolski nadzornik Bezeljak.

V šolskih prostorih šole pa je bilo razstavljenih veliko ročnih del in risanj. Občinstvo je vsa ta dela šolskih otrok naravnost občudovalo. Učitelstvu in posebno nadučitelju Debelaku bodi izrečena najlepša zahvala Sadržaj Vašega dela naj vam bodo v ponos. Vaša zasluga je, da je šmartenska šola danes ena prvih v Sloveniji.

Zadnji čas je že, da se šmarčani pobrigamo za to, da bo naša občina povzdignjena v trg.

ROPARSKI UMOR V LJUBLJANI.

Tovariši sejmarja Karla Primožiča so opazili, da se sicer marljivi obiskovalec sejmov zadnjih dveh sejmov, na katerih ni prejšnja leta nikdar manjkal, ni udeležil. Ker ga tudi sicer ni bilo nikjer videti, se je zdelo to njegovemu prijatelju, sejmarju Pičulinu, bistu mu oročniku, sumljivo. Zato se je podal v raj dopoldne okoli 11. v njegovo stanovanje, Rožna ulica št. 11. Stanovanje je bilo zaklenjeno. Zato je prosil Pičulin hišno gospodinjico, da mu je posodila drugi ključ. Ko je odprl vrata, sta zagledala Pičulin in hišna gospodinja na tleh krvavo sekiro, v nos pa jima je udaril penetrant smrad. Pičulin je hitel po bližnjega policijskega stražnika, ki je pregledal situacijo ter našel končno v postelji pod velikim kupom oblek Primožiča umorjenega. Primožič je imel na glavi veliko rano. Po sobi je bilo vse razmetano. Očividno je iskal morilec denar. Stražnik je obvestil telefonično polic. direkcijo, ki je poslala na lice mesta polic. komisijo pod vodstvom policijskega komisarja dr. Fakina. Komisija je ugotovila, da je ubil morilec svojo žrtev s topim delom okrašenega sekira.

Umorjen sejmar Primožič je bil star 55 let ter rojen, kot izpovedujejo njegovi znanci, na Turjaku kot sin gozdarja. Že kot mlad dečko je jel kupčevati, in sicer najprej z jajci, pozneje pa z manufakturnim blagom. Bil je znan kot varčen človek. Morilec je upal, da odnese velik plen. V koliko se mu je to posrečilo, še ni ugotovljeno. Kot se govori, ni imel Primožič nikoli veliko denarja pri sebi, oziroma v svojem stanovanju.

Roparski umor je vzbudil v Ljubljani precejšnjo senzacijo.

REKLAMA NA HIŠAH.

Razglas mestnega magistrata.

Hišni posestniki dovoljujejo raznim tvrdkam, podjetjem, trgovcem in obrtnikom, da na njihova poslopja, zlasti na najbolj vidnih stenah, delajo najrazličnejše kričeče reklamne napise, izobešajo table in izložbene omarice ter izvešče na dolgih konzolah. Vse to navadno brez vsakega okusa in na način, ki ni niti najmanj v skladu s stavbami, ulico in okolico.

Mestni magistrat je že ponovno po časopisu opozoril javnost in hišne posestnike na nedopustnost takih reklam ter je zahteval, da se vsaka reklama napravi samo sporazumno z mestnim magistratom in z njegovim dovoljenjem. To pravico podeluje stavbnemu oblastvu, t. j. mestni občini § 70. stavbenega reda za mesto Ljubljano, kateri izrečno določa, da barva poslopja ne sme žaliti estetskega čuta ter zlasti ne sme škodovati očem s svojim kričečim odevom.

Glede razstavnih oken, izveškov in drugih oznanilnih reklamnih sredstev, katere se razobešajo na vrata, okna, ograje, stene itd., pa določa cestno — policijski red (§ 75.), da ne smejo do višine 2,20 m nad hodnikom, pešpotom ali cesto, moletiti več nego 16 cm na ulice ali trge. Vedno pa je te stvari izobešati tako, da se mimoidoči ljudje ne onesnažijo ali poškodujejo, in se ne plaši vprezna živina.

Jako važno je tudi iz javnovarnostnih ozirorov, da taki izveški od nobene strani ne zakrivajo javnih uličnih svetilk, na kar se trgovstvo in obrtništvo, zlasti v nekaterih ulicah, prav malo ozira.

Tudi nad višino 2,20 m ne sme moletiti predmet čez hodnik. Za prekoračenje navedenih mer je potrebno dovoljenje mestnega magistrata.

Občinstvo se ponovno opozarja na te predpise. Proti njih krivilec se bo uvedlo kazensko postopanje v zmislu stavnih in cestnopolicijskih predpisov. Razen tega pa se bo odredila tudi odstranitev predmetne reklame ali izobeška na stroške hišnega posestnika odnosno dotičnega obrtnika.

PRODA SE

Becker Weltgeschichte, »Ljubljanski Zvon« ter pahalasta palma (Fächerpalme). Naslov pove uprav lista.

Justifikacija poštnega upravitelja Nedića.

Justifikacija se je izvršila na cesti 6 km od mesta. Na morišču je bila izkopana plitva jama, v kateri je stal kol. Dvajset orožnikov z nasajenimi bajoneti je privredlo zločinca na morišče. V težkih okoliščinah je zlezel morilec s tovornega avtomobila. Bil je popolnoma miren, samo nekoliko blede. Par jetniških paznikov je zabijalo pred njegovimi očmi kol trdnje v zemljo. Kandidat za vislice je zrl nanje s stoječo mirnostjo, kot da se ga to ne tiče.

Ob 7. je pristopil k Nediću policijski pisar, ki mu je prečital smrtno obsodbo. Med čitanjem smrtnih obsodb se je oziral obsojenec po občinstvu kakor da nekoga išče.

Ko je zagledal novinarja Gjorgjevića, ga je opominjal s pogledom, da naj napiše, kako se stvar vrši, vsaj tako trdi Gjorgjević, ki je Nedića prejšnji večer posejil. Po prečitanih obsodbah je pristopil k obsojenemu sodni zdravnik, ki ga je vprašal, če je bolan.

»Jaz sem popolnoma zdrav,« je odgovoril odlično Nedić z ironičnim nasmeškom na ustnih. »Vse bom vzdržal.«

Pisar je velel orožnikom, da naj odvedejo Nedića v jamo, toda Nedić je zjavil, da bi se rad javno poslovil. To mu je bilo dovoljeno.

»Dragi narode,« je pričel obsojenec, držeč glavo pokonci, kot da hoče dokazati, da se ne boji. »Jaz se preselim mogoče na drugi svet, vi pa ostanete tu. Treba je, da izveste vse. Kaznovan bom. Ne godi se mi krivica. Toda zahtevam kazen tudi za ona dva zlikovca v Mačvi, ki sta mi, boječ se moje ceste, vse to napravila.«

Govoril je na dolgo in široko o ljudeh, ki so bili zapleteni v njegovo zadevo. Dejal je, da je sicer kriv, da pa kljub temu ni morilec, da so morilci drugi, ki se kretajo sedaj svobodni.

Končno je dejal Nedić:

»Da nisem kriv, o tem se boste prepričali pozneje! Sedaj pa zbogom, dragi narode!«

Zbogom, zbogom! Bog ti odpusti!« mu je vzklikala množica.

Nato je prišel kovač, ki mu je snel okove. Prost okovov, je stopil, oziroma takorekoc skočil Nedić veselo v jamo, kot da se veseli, da se je iznebil okovov.

Nato je pristopil duhovnik, ki mu je prečital predsmrtno molitev. V roki je držal križ. Svečenik je bil zelo razburjen in iz knjige so mu izpadali neprestano listi v jamo, ki jih je Nedić pobiral in mu jih vračal.

V razburjenju je izpustil duhovnik celo križ. Nedić ga je pobral ter ga obdržal v roki ves čas, dokler je duhovnik molil.

Mogoče bolj kot molitev je vplivalo na Nedića svečeniško razburjenje. Z ironičnim nasmeškom je poljubil končno križ ter se trikrat prekrižal.

Duhovnik ga je vprašal, če se ima izpovedati kakoga greha. Po kratkem premišljevanju je Nedić odgovoril:

»Ničesar se nimam izpovedati.«

Ko so ga privezali na kol, mu je jel cvijati eden od orožnikov okoli vratu vrv. To je Nedića ponovno razburilo in ljuto je vzkliknil:

»Kje ste videli, da obsojenca tako pri-

vezujete? Sramota! Tega ni nikjer na svetu, samo pri nas!«

Prosil je tudi, da se mu oči ne zavežejo.

»Zakaj bi mi jih zavezali, če se ne bojim?«

Želje mu niso izpolnili. Medtem, ko so mu zavezovali oči, je vzkliknil ponovno:

»Niti ene želje mi niste izpolnili, vsaj bi mi bili lahko! Ali nimate nobenega usmiljenja?«

Gospodarstvo.

PROBLEM DRŽAVNEGA KREDITA.

Resnici je treba pogledati v oči — da naša država ne uživa na zunanjem denarnem trgu onega kredita, ki bi ga zaslužila po svojem enormnem bogastvu zemlje in pa latentnem bogastvu v zemlji.

Temu niso krive okoliščine mednarodnega političnega položaja, temveč naše notranje prilike.

Pred vsem nismo še imeli znebiti se gospodarskega balasta, ki smo ga prevzeli na podlagi mirovnih zaključkov.

Z vojnimi posojili, ki so bili naprti denarnim zavodom in privatnikom v državi, smo bili kmalu na čistem:

Izmenjava kron se je izvršila v relaciji 4 do 1. Tudi to je izvršeno. Tistih 20%, ki se je odtegnilo z zagotovitvijo, da se razlika izplača kasneje, pa visi v zraku. Tudi to se bržkone lahko izbrše. Sicer pa se je tistih bonov velika večina že pogubila ali pa zavrgla.

Nič ne slišimo glede avstrijskih rent in drugih sličnih papirjev, ki so se konsignirali, kedar in kako se bodo plačevali in obrestovali. Če se ne motimo, obstoje neke obveze na podlagi mirovnih pogodb. Ureditvi te zadeve ne bomo ušli.

Naša bratska češkoslovaška je te stvari že vse uredila. Ureditve naših dolgov v Ameriki, Francoski in Angleški čaka rešitve. Nič se ne mudi, kajti mislimo si po starem pregovoru: Dolgovi niso zajezi, da bi ušli.

Imamo v državi visoke dolgove. Koliko jih je, ne vemo natančno, ker so si glede njihove višine vlada in opozicija v skupščini navskriž. Na konsolidiranje istih pa bodisi z našim notranjim ali tujim posojilom, ne mislimo.

Z tujim investicijskim posojilom ne moremo priti na čisto.

Ze več let vsi Blerovo posojilo za 100 milijonov dolarjev. Prejeli smo menda na račun 15 milijonov, kako in kaj bo naprej, ne ve javnost.

Tak je položaj. Široka javnost se vprašuje, zakaj je tako? Rudešica sili v lice vsakemu mislečemu patriotu pri pogledu teh razmer.

Občuduje pa obenem narodne očete v skupščini, da jih ta položaj ne zbudi iz letargije. Vse te velike zadeve državnega gospodarstva jih ne motijo v stojičnem miru. Pol leta je skupščina na počitnicah, drugo polovico leta pa je ministristvo v krizi in zopet se nič ne dela.

Pa se vrnimo zopet k problemu državnega kredita! Unanji državni svet pozna našo mladenost glede ureditve starih državnih dolgov, pozna prakso v plačevanju državnih obvez iz različnih dobav, radi tega nam ne ponuja kreditov po ugodnih pogojih.

Naša država ima aktivno trgovsko bilanco in le temu se imamo več ali manj zahvaliti, da je naš denar v stabilnem kurzu. Ali kako je z državnim budgetom, tega pa ne ve vnanji svet, ker nismo še videli ne enega računskega zaključka iz prejšnjih let. Ali so bili preračuni realni ali fiktivni, ne vemo ne mi in ne zunanji svet, vendar tega je razumljiva vzdržnost in nezaupljivost svetovnega denarnega trga.

Nismo pasimisti, ker vemo, da ima naša država vse pogoje za prosvanje. Vkljub vsemu šlenderjano so vendar znaki notranje konsolidacije tu, ne po zaslugi nedelavnega parlamenta, ampak vsled odpornosti in živi sili, ki je v naših pridobitnih krogih, naši agrarni produktiji in industriji.

Naših parlamentarcev in naše parlamentarne vlade dolžnost je, da vendar enkrat iz malenkostnih strankarskih zadev preidejo k stvarnemu delu za urejanje naših gospodarskih zadev.

Dvanajst orožnikov se je postavilo v vrste, napečili so na obsojenca puške. Poveljnik je potegnil sabljo. Predno pa je dal oficir znak s sabljo, je zaklical Nedić: »Pali!«

Mehanično so ustrelili orožniki na komando obsojenca. Od 12 krogel preluknjano telo obsojenca se je nagnilo na kol.

Mislim, da je prav sedaj nastopil oni psihološki moment, da se znajdejo vsi parlamentarci, ki so dobre volje na platformi sanacije gospodarskih razmer.

S tem pa se bo vspretno rešil tudi problem državnega kredita.

ALI RES REDUKCIJA URADNIŠKIH PREJEMKOV?

Ugotovitev cen početkom oktobra 1926 na Dunaju je pokazala, da odpada na potrebnosti samske osebe, diferencirano po vrsti potreb v odstotkih:

Za hrano 26%, obleko 12%, stanovanje 27%, kurjavo, svečavo in ostale kulturne potrebnosti 35%.

Za osebe, ki so člani družine in žive v istem gospodinjstvu se ta odstotna relacija spremeni in bo odstotek za stanovanje nekoliko manjši, za hrano nekoliko večji, ali v splošnem je ta statistika točna. Na vsak način pa se potrebnost ne sme računati za hrano nad 30% in stanovanje pod 20% od splošnih skupnih potreb.

Zakaj to navajam? Ker se v nekaterih merodajnih krogih, ako je govor o uradniku ali delavcu, vzame za merilo podražanja ali pocenitve preživljanja vedno le cena živih, druge potrebnosti pa se pušča v nemar. To pa je napačno, zakaj živila znašajo le 25 do 30% vsakodnevnih potrebščin.

Brez vsakega pretiravanja se lahko trdi, da se za uradnika, delavca in sploh za vsakega človeka, ki živi od mesečnega ali dnevnega zaslužka zadnji dve leti pogoji preživljanja niso znatno izboljšali. Ne da se tajiti, da so izdatki za hrano za kakih 25%, za obleko in obutev za nekaj malo odstotkov padli, za stanovanje pa izredno porasli, tako da je v celoti neobhodna dnevna potrebščina zmanjšana za minimalne odstotke. Upoštevati pa je, da uradništvo in delavstvo, povprečno vzelo, v naši državi honorirano za svoje delo ni tako honorirano, kakor v sosednjih evropskih državah.

Ako gre sedaj glas po deželi, da nameravajo državnim nameščencev v najkrajšem času sedanje prejemke zmanjšati, moramo v splošnem interesu pred tem usodepolnim korakom svariti.

Ako namerava reprezentanca naroda v državni skupščini ta korak, reže v telo državnega ogrožja. Res, da organi našega uradniškega aparata niso povsod prvostolniki ali oni držve ves ustroj državne življenja v gibanju. Vzemite temu aparatu primitivne, življenjske pogoje in zrušili boste s tem celo stavbo.

Ne dvomimo, da bi ne mogla skupščina državnim nameščencev z eno potezo zmanjšati njih sedajno povprečno plačo, tudi ne mislimo, da bi uradništvo proti ti nameri reagiralo s kakim učinkovitim odporom, ker ni kompaktno, ker je heterogeno in materialno na tleh, ali posledice bi bile strašne: malomarnost, podkupljivost in nepoštenost bi se razpasle in najstrožji zakoni, uredbe in naredbi ne bi mogle zajeziti te povodnji pokvarjenosti.

Ne, ne verujemo, da bi ubrala skupščina to za državo nevarno pot.

»Naš glas,« glasio slovenskega uradništva v svoji 30. številki od 31. oktobra t. i. prav odločno odklanja krčenje uradniških prejemkov in drastično kaže na rano, kjer naj preizkušajo državni poslanci svojo zdravstveno umetnost in to je v pobijanju korupcije.

Ta list piše:

Zdravilo za sanacijo naših državnih financ in sploh notranjih nepravil je — odprava korupcije. Kje pa tiči ta kača? O le poslušajte! Korupcija je, da:

1. Imamo še vedno 18 ministrstev (name-

sto 8 do 10) z ministrskimi podtajniki — ti so tudi ministri po plači in potratni državne denarja. — 2. Da ministri še vedno potujejo, namerajo da bi delali in dobivajo stolišče na potnih in dnevnih. V Prago na sokolski izlet smo poslali mi bogataši kar 4 ministre zastopati vlado. 3. Da pri državnih dobavah preplačujemo najmanj z 20 do 30 odstotki. 4. Da so se do sedaj še vse redukcije izvršile tako, da so šli uradniki pri enih vratih ven, pri drugih pa noter — seveda drugi. 5. Da stavljajo nekateri ministri v proračun stotimilijonske dispoziijske fondne, skaterimi se gospodari seveda poljubno, vsesako pa tako, da imajo manjše drž. od naše boljše propagandno službo kakor mi. 6. Da obstojajo stalne komisije za prevzem blaga v inozemstvu, četudi bi blago lahko dobavljali doma, naravno z našimi dnevnici in da obstoja razvada plačevanja dnevnice tudi za razne v ministrstvih ad hoc sestavljene odbore, kojih delo spada k rednim poslom dotičnih uradnikov. 7. Da vlada na državnih posestvih in tovarnah tak nered, da kažejo iste velikanski deficit, ki ga mora država kriti iz splošnih dehodkov (Belje). Sicer pa primanjkljaj ni nič čudnega, če so dobivali upravni svetniki, notabene državni uradniki, neke cukrarne 300 do 400 tisoč Din letnih tantjem.

Merodajni gospodje! Odpravite najprej to in drugo korupcijo, predno delate i uradnika v sev. delih države za bakšistista in s tem za korupcionista. Videli boste, da bo priteklo oziroma stal v državnih blagajnah veliko več denarja kakor če krepite zaslužek uradnikom in jim jemljete za nenavadnimi predpisi fizično in moralno moč. Pri tem se ne smete strašiti tega, da bo treba pri pobijanju korupcije tudi visoke osebe zapreti in kaznovati. Toda ravno radi tega smo od pobijanja korupcije, pošlene in štedljive uprave še daleč, daleč ...

Tega pa ne recitiramo iz kakih strankarskih namenov, nasprotno, ako bi bili prepričani, da je skrajšanje uradniških prejemkov umestno in mogoče, bi je brez ozira tudi zagovarjali. Pač pa smo za to, da se število uradništva skreči, kjer je količjak mogoče, toda le z objektivnim vpoštevanjem stvarne potrebe in možnosti.

Sport.

Rekordni uspeh 15letne deklice. 15letna solarica Peggy Duncan je plavala od Robben Islanda v Kaptown, t. j. 8 milj daleč (13 km) v 9 in pol urah. Ta uspeh je tem znamenitejši ker je tam neprimerno bolj mirno kakor v Kanalu in je tudi nevarno radi številnih morskih volkov.

Nemških plavalni savez se je izrekel proti poskusom preplaviti Kanal, češ, da taki in podobni naporni rekordi niso stvar saveza, ampak poklicnih atletov. Pač pa mora savez gojiti sportno disciplino in zavračati pretirane ocenitve posameznikov.

Južnoamerikansko mojstrstvo v nogometu za leto 1926 si je priporil Uruguay; Brazilija se tekmovala ni udeležila. Uruguay je premagal Argentino 2:0, Paraguay 6:1, Chile 3:1, Bolivijo 6:0. Druga je bila Argentina, ki je premagala Paraguay 8:0 in Bolivijo 6:0, s Chile pa je remizirala 1:1.

Po 12 mojstrstvih izgubil trinajsto. Metanje kladva je takorekoc policijski sport. Svetovni prvak Mac Grath in Mac Donald, angleški prvak Nokes in tudi svetovni prvak Ryan, vsi so policisti, kakor tudi Sved Lind in njegov najnevarnejši tekmeč Sköld. Lind si je priporil že 12 švedskih prvenstev, Sköld pa je bil vedno drugi, čeravno samo za par centimetrov. Pred letom sta zopet tekmovala. Pred startom je rekel Lind, da obžaluje Skölda, ki nima še nobenega mojstrstva; rad bi mu prepuštil vsaj enega, pa ne more tega, ker se ne strinja z njegovo častjo in ker je ravnokar v izborni formi. Toda Sköld je vrzel kladivo pol metra dalj ko Lind in si je tako pridobil prvenstvo.

Razvoj nemške lahke atletike v letu 1926. Nemški lahkoatletski odbor je priznal sledeče nemške rekorde: 100 m Körnig 10.4 — 500 m dr. Peltzer 1:03.6 — 800 m Peltzer 1:51.6 — 1000 m Peltzer 2:29.3 — 1500 m Dieckmann 15:10.3 — 400 m ovire Peltzer 54.9 — stafeta 4 × 400 m Deutscher Sport Klub Berlin 3:22.8 — skok v daljavo Dobermann 7.36 — krogla Schröder 14.62 — krogla obojerno Brechenmacher 25.545 — maratonski tek Beichmann 2:41:00.9.

Rudyard Kipling:

91

Knjiga o džungli.

Papige in vrane, ki so čebljale in kričale ob večerni pijači, so odletele v notranje kraje na svoja poživilišča in se srečale z jatami letelih lisic, ki so stoprv izletele; in oblaki vodnih ptic so prižvižgali in privreščali v zavetje trstenih gred. Videl si gosi, z debelimi glavami in črnimi hrbti, male race, žvižgavke, divje in druge race in gosi, in tupatam kakoga flaminga.

Neroden adjutant (neke vrste žerjav) je priletel zadnji; letel pa je tako počasi, kakor da bi bil vsak zamah njegovih kreljut poslednji.

»Spčstujte stare! Brahmini reke — spoštujte stare!«

Adjutant se je okrenil z glavo, zavil nekoliko v smeri proti glasu in se trdo ustavil na sipini pod mostom. Tedaj si ga šele videl, kako silna žival je bil. Od zadaj je bil videti silno imeniten, saj je meril skoraj šest čevljev višino in je bil precej podoben častiljivemu staremu gospodu. Od spredaj pa je bil ves drugačen: debela glava in dolgi vrat nista imela ene dlake, na vratu pod brado je imel grozansko mošnjo iz surove kože — torbo za vse, kar je njegov močni kljun ukradel. Noge so bile dolge, tanke, kožnate, vendar jih je nežno prestavljal in je s pčnosom zrl na nje, ko si

je snažil pepelnosivo perje v repu, oziral čez gladino hrbita in se postavil v položaj kakor na klic: pozor!

Majhen garjav šakal, ki je lačen lajal na nizki čeri, je napel ušesa in rep in pritekel preko plavine, da se pridruži adjutantu.

Bil je najnižji svoje kaste — ne rečemo, da je najboljši izmed šakalov dosti prida, ampak ta je bil posebno nizke vrste, ker je bil pel berač, pol zločinec — čistilec vaških smetišč, do obupa boječ ali pa divje drzovit, večno lačen in sila prebrisan, kar mu pa nikoli ni koristilo.

»Ugh!« je dejal in se klaverno stresal, dospevši do cilja. »Rdeče garje naj uničijo pse iz te vasi! Trikrat sem ugriznjen za vsako bolho, ki jo imam, in vse samo zaradi tega, ker sem pogledal — samo pogledal, zapomni si — star čevljev v kravjem hlevu. Mar morem blato jesti?« In popraskal se je pod levim ušesom.

»Slišal sem,« je rekel adjutant z glasom, kakor da bi s topo žago žagal debelo desko, »res sem slišal, da je lil v tistem čevlju novorojen psiček.«

Slišati je eno, vedeti pa drugo,« je odgovoril šakal, ki je dobro poznal pregovore, ki jih je pobral, ko je zvečer prisluškoval ljudem okrog vaških ognjev.

»Gela resnica. Zaradi tega sem jaz čuval tisto sčene, v tem ko so psi imeli opravka drugod.«

»Od sile opravlja so imeli,« je dejal šakal. »No,

nekaj časa še ne smem hoditi na vas loviti drobtine. Torej je bil res slep psiček v tistem čevlju?«

»Tukaj je,« je odvrnil adjutant in poškilil preko kljuna proti svoji polni malhi. »Malenkost sicer, a se že vzame, zlasti sedaj, ko ni več milosrčnosti na svetu.«

»Ahai! Dandanašnji je svet kakor kamen,« je javkal šakal. Tedajci je njegovo neumorno oko uzrlo silno rahlo valovanje na vodi, pa je hitro nadaljeval: »Trdo je življenje za nas vse in ne dvomim, da tudi celo izborni gospodar, pones Ghauta in zavist reke —«

»Lažnjivec, prilizovalec in šakal so se vsi izlegli iz enega jajca,« je dejal adjutant pravzaprav nikomur; bil je namreč sam prav imeniten lažnjivec, če se je potrudil.

»Da, zavist reke,« je nadaljeval šakal in povzdignil glas. »Ne dvomim, da je celo on spoznal, da je dober živež redkejši, odkar je bil ta most zgrajen. Ampak na drugi strani bi dejal, akoravno bi mu tega nikakor ne hotel reči vprico njegovega plemenitega obraza, da je on tako moder in tako kreposten — kakor, žal, jaz nisem —«

»No, če šakal pravi, da je siv, kako črn mora biti šakal!« je zamrmral adjutant; ni namreč videl, kaj je prihajalo.

»Da mu nikdar ne zmanjka živeža, in zaradi tega —«

na boljša, na cenejša
in šivalni stroj
so edino

Petelinčevi

Gritzn, Adler, Phönix

Blizu Prešernovega
spomenika za vodo.

a dom, obrt in industrijo. Pouk brez
pocen, ugodni plačilni pogoji. Tud
na obroke. Večletna garancija

Od dobrega
najboljše je
švicarski
pletilni stroj
'DUBIED'

Josip Petelinc, Ljubljana

„Vinocet“

tovarna vinskega kisa,
d. z o. z., Ljubljana,
nudi

najfinjši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

ZAHTEVajte PONUDBO!

Tehnično in higijenično najmodernejše urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadstropje,

Uprava „NARODNEGA DNEVNIKA“
prodaja
MAKULATURNI PAPIR
kg Din 4-50

- Širite „Narodni Dnevnik“! -

Advokat dr. Jos. Ažman

Ljubljana, dne 13. novembra 1926.

se najlepše zahvaljuje za izraze sozvočja ob očetovi smrti.

Izšla je

Blasnikova VELIKA PRATIKA

za navadno leto 1927,
ki ima 365 dni.

VELIKA PRATIKA je najstarejši slovenski kmetijski koledar, koji je bil že od naših pradedov najbolj vpoštevani in je še danes najbolj obračun.

Letošnja obilna izdaja se odlikuje po bogati vsebini in slikah. Oporočimo na davčnem spisu, koje mora vsak čitati, da bi vedel, kaj smo plačevali: nekde, kaj in ko iko mora plačevati danes zvesti Slovenija.

Dobi se v vseh trgovinah po Sloveniji in stane 5 Din. Kjer bi jo ne bilo dobiti, naj se naroči po dopisnici pri

J. Blasnika nasl.

tiskarna in litografski zavod
Ljubljana, Breg št. 12

DRVA - ČEBIN

Wolfova 1/H. - Telef. 56

Odda se

lepa, zračna meblavana soba gospodu ali gospodični. Naslov pove uprava lista

Tako krasno se pere edino le z
milom „Gazela“

To res pravo gospodinjsko milo učinkuje temeljito in istočasno blagodejno na vsako, tudi najfinjšo perilo. Uporabljajte samo to milo, kajti z njim prati je prava igračka.

Vedite pa tudi, da se v vsakem tisočem kosu nahaja zlatnik.

Ako ga najde, pomeni to za Vas dvojno srečo!

TRIKO-PERILO

za moške, žene in otroke, volna v različnih barvah, rokavice, nogavice, dokolenice, nahrbtniki za šolarje in lovce, dežniki, kloti, šifoni, žepni robci, palice, vilice, noži, škarje, potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, in orlvice

edino le pri tvrdki

JOSIP PETELINC

LIUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika

Najnižje cene!

Na veliko in malo

Čreva

vsakovrstna po najugodnejši ceni kakor vsako leto vedno v zalogi. Kupim tudi

surovi in stopljeni loj

in ga plačam po najvišji dnevni ceni.

Jos. Bergman, Ljubljana, Poljanska c. 85

Mali oglasi.

Za vsako besedo se plača 50 par, za debelo tiskano pa Din 1.—

Gospodinja

išče mesta pri boljšem gospodu event. vdovu z dvema ali tremi otroki. Vajena je vseh hišnih del kakor tudi šivanja. Ponudbe prosi na upravo lista pod »Dobra gospodinja«.

Gospod

trgovsko naobražen, zanesljiv, kateri ima večletno pisarniško prakso išče primernega mesta najraje v Ljubljani. Službo lahko nastopi takoj. Ponudbe prosi na upravo lista pod »Zanesljiv«.

Stekleno

srečno opeko imajo stalno v zalogi Združene oprekarne d. d. v Ljubljani.

UNDERWOOD

pisalni stroj je dosegel svetovni sloves, nad 2,000.000 strojev v prometu in rabi.
Zastopnik LUD. BARAGA, Ljubljana
Šelenburgova ul. 6. — Telefon 980.

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

Račun poštne hranilnice št. 14.257

v Ljubljani, Tavčarjeva (šodna) ulica štev. 1, pritličje

Daje:

Posojila na vknjižbo, proti poroštvo ter zastavi premičnin in vrednostnih papirjev ter dovoljuje kredite v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Obrestuje

vloge na 6% brez od-
knjižice knjižice povedi
čistih

Večje stalne vloge in vloge v tek. računu po dogovoru.

Brzjavke: „KMETSKI DOM“. Telefon štev. 247

Preskrbuje:

Kavcije, inkase, srečke in vrednostne papirje ter čeke in nakaznice (nakazila) na druga mesta.

Uradne ure:

Vsak delavnik od 8. — 12.1/2 in od 3. — 4.1/2.

Pooblaščen prodajalec srečk državne razredne loterije.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

PODRUŽNICE:

Maribor, Kamnik, Novo mesto, Ptuj, Rakek, Slovenjgradec, Slovenske Konjice, Prevalje.

Dunajska cesta 4 (v lastni stavbi).

Kapital in rezerve Din 20,100.000.—.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavi: TRGOVSKA.

Telefoni: 139, 146, 458

Se priporoča za tisk vseh trgovskih, obrtnih, industrijskih in uradnih tiskovin.

Lastna knjigovodstva

TELEFON ŠT. 562

TISKARNA MERKUR

TRGOVSKO-INDUSTRIJSKA D. D.

LJUBLJANA, Simon Gregorčičeva ulica 13.

Tiska časopise, knjige, brošure, cenike, tabele, statuse, vabila, letake, lepake, posetnice i. t. d.

TELEFON ŠT. 562